

1307
Γ. Κ. ΜΩΡΑΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

معارف نظارت جلیہ سنک رخصتیاہ طبع اولمشددر

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ

ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΣΦΥΡΑ

Έν Γαλατᾶ, ὁδῶ Μαχμουδιέ, ἀριθμ. 15.

1895

LIBRERIA
NOGLIO

Γ. Κ. ΜΩΡΑΪΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

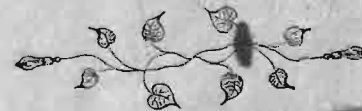
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

معارف نظريات جليله سنك رخصتيله طبع اولمشدر

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ

ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΣΦΥΡΑ

Ἐν Γαλατῃ, ὁδῷ Μαχμουδιῆ, ἀριθμ. 15.

1895

ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΙΟ
ΜΕΓΑΛΟ

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως.

Γ. Μωραϊτίδης

Ἄδεια τοῦ Ἀντ. Ὑπουργείου τῆς Δημ. Ἐκπαιδείσεως
(ὑπ' ἀρ. 176 καὶ ἡμερ. 18 Ζιλιτζέ 1312, 30 Μαΐου 1311).

ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ **ΝΕΟΛΟΓΟΥ**

(Ὁδῶ Κιουτσούκ Χενδέκ, ἀριθ. 29 καὶ 31)

Π. Π. Κωνσταντίνου

1898-99-500.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ διδασκαλία τῆς γεωγραφίας ἄρχεται ἀναντιρρήτως ἀπὸ τῆς πατριδογραφίας. Ἐντριβέστατος παιδαγωγὸς ὁ C. Kehr ἀποφαίνεται ἐν τῇ διδακτικῇ αὐτοῦ περὶ ταύτης ὡς ἐξῆς :

« Οὐχὶ ἀπὸ τῶν ξένων καὶ μεμακρυσμένων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐγγύς κειμένων, ἥτοι ἀπ' αὐτῆς τῆς γενεθλίου χώρας δεόν νὰ ἄρχηται ἡ διδασκαλία τῆς γεωγραφίας. Ἡ πατρις ἔσται διὰ τοὺς πλείστους ὁ μόνος καὶ διαρκὴς τόπος τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἔναρξις ἀπὸ τῶν μεμακρυσμένων καὶ ἡ ἄγνοια τῶν ἐγγύς θὰ ἦτο ὅλως ἀντίθετος τῇ φύσει καὶ παράλογος, ἀναντίρρητον ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς γεωγραφίας δεόν νὰ ὑφῆται τὸ πρῶτον ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῆς γενεθλίου χώρας παρατηρήσεων. Ὡς δὲ πᾶσα διδασκαλία οὕτω καὶ ἡ τῆς γεωγραφίας ἔστω ἐποπτική. Τοιαῦτη δὲ μόνον ἐπὶ τοῦ πατρικοῦ ἐδάφους δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ. Ἐπ' αὐτοῦ δι' ἀμέσου αὐτοψίας θὰ κατανοήσῃ ὁ παῖς τὰς διαφόρους ἐννοίας, οἰκίαν καὶ κῆπον, ἀγροὺς καὶ δάση, χωρίον καὶ πόλιν, ὄρος καὶ πεδιάδα, χαμηλὴν καὶ ὑψηλὴν πεδιάδα, νῆσον καὶ χερσόνησον, τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ, τὴν μὀρφωσιν τῶν κοινοῶν, τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὰ ἀπλούστατα

τῶν οὐρανίων φαινομένων. Ἄνευ τῶν ἐποπτικῶν τούτων ἐπὶ τοῦ πατρικοῦ ἐδάφους παρατηρήσεων ἢ μέλλουσα διδασκαλία τῆς γεωγραφίας ἔσται κενή, ἄσκοπος καὶ ὄρμαθός μόνον ἀκαταλήπτων λέξεων καὶ ὀρισμῶν.»

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ C. Kehr. Τῆς δὲ τοπογραφίας τῆς πρωτευούσης ἡμῶν παρεχούσης ἱκανὰς δυσχερείας διὰ τε τὴν εὐρύτητα καὶ τὸ ποικίλον αὐτῆς, φρονοῦμεν, ὅτι ὁ διδάσκων δεόν νὰ παρασκευάσῃ μόνος τὴν τοπογραφίαν τῆς συνοικίας ἢ τοῦ προαστείου, ἐν ᾧ διδάσκει, μετὰ τοῦ τοπογραφικοῦ αὐτοῦ χάρτου. Παρατίθεμεν κατωτέρω τὰ κυριώτατα κεφάλαια ταύτης, ἀφίεμεν δὲ εἰς τὴν διδακτικὴν τοῦ διδάσκοντος δεξιότητα νὰ καταστήσῃ αὐτά, ὡς οἶόν τε, καταληπτὰ τοῖς μικροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς δι' ἐποπτικῆς διδασκαλίας. Τὴν ἐργασίαν ταύτην δύναται νὰ παρατείνῃ ἐπὶ τρίμηνον· μετὰ δὲ τὴν ἐντελῆ ἐκμάθησιν τῆς τοπογραφίας τῆς συνοικίας ἢ τοῦ προαστείου καὶ τὴν κατανόησιν τῶν γεωγραφικῶν ὄρων θὰ καταναλώσῃ τὸ λοιπὸν τοῦ ἔτους εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς τοπογραφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ βιβλίον ἡμῶν, ἂν εὕρῃ τοῦτο κατάλληλον καὶ εὐδίδακτον.

Ἐν Χάλκῃ τῇ 10 Ἀπριλίου 1895

Γ. Κ. Μωραϊτόπουλος

Ἡ τοπογραφία τοῦ προαστείου.

1. Ἡ αἶθουσα τῆς παραδόσεως. — Αἱ ἔννοιαι : πλευραί, γωνίαι, γραμμὴ κάθετος, ὀριζόντιος κ.τ.λ. δεόν νὰ κατανοηθῶσι καλῶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν. — Καταμέτρησις τῆς αἰθούσης διὰ τοῦ Γαλλικοῦ μέτρου. — Σχεδιογράφησις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ πίνακος, τηρουμένης τῆς ἀναλογίας τοῦ μεγέθους καὶ τῶν μερῶν αὐτοῦ. — Μέτρα μήκους, μέτρα ἐπιφανείας. — Τετραγωνικὸν μέτρον. — Χιλιόμετρον, τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. — Αἱ παρακείμεναι αἶθουσαι. — Περιγραφή τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος τῆς σχολῆς.

2. Ἐν τῷ ὑπαίθρῳ θὰ λάβωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὀρίζοντος. — Ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις τοῦ ἡλίου. — Τὰ τέσσαρα κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. — Τὰ δευτερεύοντα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος (BA, BΔ, NA, NΔ). — Οἱ ἐξ αὐτῶν πνέοντες ἄνεμοι. — Αἱ ἐκκλινῶσαι. — Διεύθυνσις αὐτῶν πρὸς A. — Ἐξάσκησις πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν διαφόρων σημείων τοῦ ὀρίζοντος. — Περιγραφή καὶ ἐπίδειξις ναυτικῆς πυξίδος.

3. Ἡ ὁδός, ἐν ἣ κεῖται τὸ σχολεῖον. — Διεύθυνσις αὐτῆς. Αἱ παράλληλοι αὐτῇ ὁδοί. — Αἱ ἐκβάλλουσαι εἰς αὐτὴν ὁδοί. — Δημόσια καὶ ἰδιωτικά κτίρια. — Ἡ περιοχὴ τοῦ προαστείου. — Ἐπιθεώρησις αὐτοῦ ἐξ ὑψηλοῦ τόπου. — Ἐκτασις καὶ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς πρωτευούσης (γέφυρα τοῦ Γαλατᾶ). — Μετὰ ποίων συνοικιῶν συνορεύει. — Ὅρια αὐτοῦ. — Παρασκευὴ καὶ ἐπίδειξις τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου τοῦ προαστείου.

4. Τὸ ἐδαφός, ἐφ' οὗ κεῖται τὸ προάστειον, ἂν εἶναι ὅμα-

λὸν ἢ ἀνώμαλον.— Ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους θὰ γίνωσι καταληπταὶ τοῖς μαθηταῖς αἱ ἔννοιαι τῶν διαφόρων γεωγραφικῶν ὄρων τῆς ξηρᾶς. Λόφοι, βουνά, ὄρη, κορυφὴ ὄρους, κλιτύες, πρόποδες ἢ ὑπώρειαι, συνέχεια ὀρέων ἢ ὄροστοιχία. ἠψαίστεια· εἶτα κοιλάς, πεδιάς, χαμηλὴ πεδιάς, ὄροπέδιον.— Πηγὴ, ὕδακιον, ὕαξ, ποταμὸς, παραπόταμος, χεῖμαρρος, κοίτη ποταμοῦ, ὄχθαι, ἐκβολή, συμβολί, καταρράκτης, λίμναι καὶ ἔλη.— Χρησίδες τῶν ὑδάτων.

5. Ἡ παραλία.— Ἐκ τῆς περιγραφῆς ταύτης καὶ τῆς ἀνωμάλου ἐναλλαγῆς θαλάσσης καὶ ξηρᾶς θὰ λάβωσιν οἱ μαθηταὶ ἔννοιαν τῶν διαφόρων γεωγραφικῶν ὄρων τῶν ὑδάτων, ἦτοι κόλπου, λιμένος, ὄρμου, πορθμοῦ, ἀκρωτηρίου, θαλάσσης καὶ ὠκεανῶν. Νῆσος καὶ χερσόνησος, ἰσθμὸς.

6. Ποιότης τοῦ ἐδάφους· γαιῶδες, ἀμμῶδες ἢ πετρῶδες.— Ἄγροί, κῆποι, φυτεῖαι, ἀμπελῶνες, νομαί, δάση κ.τ.λ. Φυσικὰ προϊόντα.— Ὀρυκτά, φυτὰ, ζῶα. Τεχνητὰ προϊόντα.— Οἱ κάτοικοι τοῦ προαστείου.— Εἰς ποῖον ἔθνος καὶ εἰς ποῖον θρησκευμα ἀνίκουσιν.— Ἐπιτηδεύματα.— Πολιτικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ἀρχαί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

Κωνσταντινούπολις, ἡ πρωτεύουσα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, εἶναι ἐκτισμένη παρὰ τὰς δύο ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου, τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος. Εἶνε μεγίστη καὶ πολυανθρωποτάτη πόλις, ἔχουσα εὐρυτάτην ἑκτασιν καὶ τὴν καλλίστην τοποθεσίαν τοῦ κόσμου.

Διαιρεῖται δὲ χωρογραφικῶς εἰς τὰ ἐξῆς τέσσαρα μεγάλα τμήματα:

- α') τὴν ἰδίως *Κωνσταντινούπολιν* (*Σταμπούλ*, *Βυζάντιον*),
- β') τὸ *Πέραν* ἢ τὴν *Περαλαν*,
- γ') τὰ *προάστεια* τοῦ *Βοσπόρου*,
- δ') τὰς *Πριγκηποννήσους*.

Α΄ Η ΙΔΙΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

Ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις (Σταμπούλ, Βυζάντιον) κεῖται ἐπὶ τριγωνικῆς χερσονήσου, τῆς ὁποίας ἡ μὲν κορυφή εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὸν Βόσπορον, ἡ βόρειος πλευρὰ περιβρέχεται ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Κερατίου κόλπου, ἡ νότιος ὑπὸ τῶν τῆς Προποντίδος, ἡ δὲ δυτικὴ πλευρὰ, ἥτοι ἡ βᾶσις τῆς Χερσονήσου, εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὴν ξηράν, ἔνθα εἶναι αἱ πεδιάδες τῆς Θράκης.

Καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀνατολικὴν γωνίαν τῆς Χερσονήσου ἀπαντᾷ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος (Σεραϊ-μπουρνοῦ), κατὰ τὴν νότιον γωνίαν παρὰ τὴν Προποντίδα τὸ Ἐπταπύργιον (Γεδῆ-κουλέ), κατὰ δὲ τὴν βόρειον παρὰ τὸν Κεράτιον κόλπον τὸ προάστειον Ἐγιοῦπ.

Ὁ Κεράτιος κόλπος.

Ὁ Κεράτιος κόλπος ἐκτείνεται κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος (Σεραϊ-μπουρνοῦ) μέχρι τοῦ προαστείου Ἐγιοῦπ, ἐκεῖθεν δὲ κάμπτων πρὸς Β λήγει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Κεάτ-χανέ, δεχόμενος δύο μικροὺς ποταμούς, τὸν *Κιδαριν* καὶ τὸν *Βορβύσην*.

Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι δύο σιδηραὶ γέφυραι, αἱ ὁποῖαι συνδέουσι τὰς δύο ἀκτὰς αὐτοῦ, ἥτοι τὴν ἰδίως Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Περαιᾶς, καὶ διαιροῦσιν αὐτὸν

εἰς τρία τμήματα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον φθάνον μέχρι τῆς πρώτης γεφύρας εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν, ἔνθα προσορμίζονται τὰ ἐμπορικὰ ἀτμόπλοια καὶ τινὰ ἰστιοφόρα. Τὸ δεύτερον κείμενον μετὰ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας γεφύρας εἶναι ἐπίσης ἐμπορικὸς λιμὴν, παρὰ δὲ τὰς βαθείας αὐτοῦ ἀκτὰς εἰσιν ἐλλιμενισμένα ἑκατέρωθεν πολυάριθμα ἰστιοφόρα. Τὸ δὲ πέραν τῆς δευτέρας γεφύρας τρίτον τμήμα τοῦ κόλπου ἀποτελεῖ τὸν πολεμικὸν ναύσταθμον τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐνταῦθα εἶναι προσορμισμένα κατὰ σειρὰν τὰ πολεμικὰ σκάφη τῆς αὐτοκρατορίας.

Προποντίς.

Ἡ θάλασσα αὕτη ἐκλήθη οὕτω, διότι κεῖται πρὸ τοῦ *Εὐξείνου Πόντου* καλεῖται ἐπίσης καὶ θάλασσα τοῦ *Μαρμαρᾶ* ἀπὸ τινος ἐν αὐτῇ ὁμωνύμου νήσου. Τὸ μῆκος αὐτῆς ἐξ Α πρὸς Δ εἶναι 225 χιλιομέτρα, τὸ δὲ μέγιστον αὐτῆς πλάτος 75 χλμ. Κεῖται μετὰ τῆς *Εὐρώπης* καὶ *Ἀσίας*, βρέγουσα πρὸς Β μὲν τὰ παράλια τῆς *Θράκης*, πρὸς Ν δὲ τὰ παράλια τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*. Καὶ διὰ μὲν τοῦ στενοῦ πορθμοῦ τοῦ *Βοσπόρου* συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ *Εὐξείνου πόντου*, διὰ δὲ τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Ἑλλησπόντου* μετὰ τὸ *Αἰγαῖον πέλαγος*. Ἐν αὐτῇ ἀπαντῶσι καὶ νῆσοι, ὧν κυριώταται εἶναι αἱ *Πριγκηπέοννησοι*, 9 τὸν ἀριθμὸν, κείμεναι πλησίον τῆς πρωτευούσης, καὶ ἡ *Προκόννησος* ἢ *Μαρμαρᾶς*, κείμενη πρὸς Δ καὶ

ἀπέχουσα 10 περίπου ὥρας τῆς Κωνσταντινουπόλεως δι' ἀτμοπλοίου. Ἐκ τῆς νήσου ταύτης ἐχούσης καὶ λατομεῖα μαρμάρου ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα «θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ».

Ἔδαφος.

Τὸ ἔδαφος τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἀνώμαλον, ἀλλαχοῦ μὲν χαμηλόν, ἀλλαχοῦ δὲ ὑψηλόν. Κοιλὰς φερομένη παραλλήλως μὲ τὸν Κεράτιον κόλπον χωρίζει αὐτὴν εἰς δύο σειρὰς λόφων. Διακρίνομεν δὲ κυρίως ἑπτὰ λόφους, ἐξ ὧν καὶ Ἑπτάλοφος ἐκλήθη.

Ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις, ἐν ἣ ἐπικρατεῖ κυρίως ὁ Μωαμεθανικὸς πληθυσμὸς, ἀποτελεῖται ἐκ πολυαρίθμων συνοικιῶν καὶ προαστείων. Ἐκ τούτων τινὲς μὲν κεῖνται παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ Κερατίου κόλπου, ἀλλὰ δὲ παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος καὶ ἄλλαι εἰς τὴν μεσόγειον.

α') Αἱ παρὰ τὸν Κεράτιον κόλπον συνοικίαι.

Σεραῖ-μπουργοῦ. Ἡ ἀνατολικὴ αὕτη ἄκρα τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως περιβρέχεται ἔνθεν μὲν ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Βοσπόρου, ἔνθεν δὲ ὑπὸ τῶν τῆς Προποντίδος. Τὸ τμήμα τοῦτο ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τῶν Σουλτανικῶν ἀνακτόρων (Τοπ-καποῦ-σεραῖ), ἐνθα ἄλλοτε

διέτριβον οἱ Σουλτάνοι. Διακρίνεται δὲ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτοῦ τοποθεσίαν, διότι δεσπόζει ἐνταύτῳ τριῶν θαλασσῶν, τῆς Προποντίδος, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Κερατίου κόλπου.

Τὸ μᾶλλον ἀξιόθεατον ἐν τῷ τμήματι τούτῳ εἶναι τὸ ἀρχαῖον Σουλτανικὸν Σεράγιον, ὅπερ καὶ Τὸπ-καποῦ-σεραῖ καλεῖται ἀπὸ τινος παρὰ τὴν θάλασσαν ὁμωνύμου πύλης. Τοῦτο ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ καὶ ἐν αὐτῷ εἶχον τὴν ἔδραν τῶν οἱ Σουλτάνοι μέχρι τοῦ ἀειμνήστου Ἀβδούλ-Μετζήτ, ὅστις πρῶτος μετέφερε τὴν ἔδραν αὐτοῦ εἰς τὰ παρὰ τὸν Βόσπορον καλλιπρεπῆ ἀνάκτορα τοῦ Δολμᾶ-Μπαχτσέ. Ἐν αὐτοῖς ἀπαντῶσιν ἡ αἶθουσα τοῦ θρόνου, πλουσιώτατα ἐστολισμένη, ἡ βιβλιοθήκη, ὅπου φυλάττονται πολύτιμα χειρόγραφα, τὸ θησαυροφυλάκιον (χαζνές), ἐντὸς τοῦ ὁποίου φυλάττονται πολυτιμώτατοι Σουλτανικοὶ θησαυροὶ, καὶ ἡ αἶθουσα τοῦ ἱεροῦ μανδύου, ὅπου εὐλαβῶς φυλάττεται ὁ ἱερὸς τοῦ Προφήτου μανδύας, ἡ ἱερὰ σημαία αὐτοῦ καὶ πολλὰ ἄλλα ἱερὰ τῶν Μωαμεθανῶν κειμήλια.

Οὐ μακρὰν τοῦ Σεραγίου ἀπαντᾷ τὸ ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, κομφὸν οἰκοδόμημα, εἰς τὰς εὐρείας αἰθούσας τοῦ ὁποίου φυλάττονται πολλαὶ ἀρχαιότητες, ἧτοι ἀγάλματα, ἀνάγλυφα, πλάκες μαρμάρινοι μετ' ἐπιγραφῶν, ἀγγεῖα, νομίσματα κ.τ.λ. Ἡ εἰς αὐτὸ εἴσοδος εἶναι προσιτὴ εἰς πάντας.

Γενῆ-τζαμὴ ἢ Βαλιδὲ Σουλτάν. Ἄμα τῇ ἐξόδῳ ἐκ

τῆς γεφύρας ἀπαντῶμεν πλατεῖαν τινὰ «'Εμὴν-Ὀνοῦ» καλουμένην, ὅπισθεν τῆς ὁποίας ἐγείρεται τὸ καλλιπρεπὲς τέμενος Γενῆ-τζαμῆ μετὰ δύο ῥάβδωτῶν μιναρῶδων κομψοτάτων. Ἀπὸ τούτου δὲ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα ἡ συνοικία αὕτη. Ἀπὸ τῆς πλατείας ταύτης ἀρχεται καὶ ἡ γραμμὴ τοῦ τροchioδρόμου (τράμβαϊ), ἡ ἀγούσα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως. Ἐντεῦθεν προχωροῦντες ὀλίγον πρὸς Α ἀπαντῶμεν τὸν κεντρικὸν σταθμὸν τῶν Ἀνατολικῶν σιδηροδρόμων (Σιρκετζῆ). Ἡ σιδηρᾶ αὕτη γραμμὴ διερχομένη πρῶτον πάσας τὰς παρά τὴν παραλλήλιαν τῆς Προποντιδος συνοικίας, συνδέει τὴν πρωτεύουσαν ἡμῶν μετὰ τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Δ τῆς πλατείας «'Εμὴν-Ὀνοῦ» ἀπαντῶσι πολλαὶ καὶ διάφοροι ἀγοραὶ προσονομαζόμεναι ἄπὸ τῶν ἐν αὐταῖς πωλουμένων πραγμάτων. Ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἀγορὰ τῶν ἰχθύων = μπαλοῦκ-παζάρ, τὰ τυροπωλεῖα = πενίρ-τζιδῖκα, τὰ λεμοποπωλεῖα = λιμὸν ἰσκελεσῆ, ἡ ἀγορὰ τῶν ὀπωρῶν = γεμῖς ἰσκελεσῆ, πορρωτέρω τὰ ξυλεμπορεῖα = ὀδοῦν καποῦ καὶ τελευταία παρά τὴν δευτέραν γέφυραν ἡ ἀγορὰ ἀλεύρων = οὔν-καπάν. Εἶτα πέραν τῆς δευτέρας γεφύρας ἔπεται ἡ συνοικία

Τσουμπαλῆ, οἰκουμένη ὑπὸ Μωαμεθανῶν καὶ ὀρθοδόξων. Ἐν αὐτῇ ἀπαντᾶ τὸ τέμενος τῶν ῥόδων (Γχιούλτζαμῆ).

Φανάριον, οἰκούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ὀρθο-

δόξων. Ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τινος φανοῦ, ὃν ἤναπτον ἄλλοτε ἐπὶ τῆς προεχούσης ἄκρας Κιλ-μπουργοῦ κειμένης παρά τὴν ἀποβάθραν. Ἐνταῦθα ἐδρεύει καὶ τὸ ὀρθόδοξον οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, ἐν ᾧ διαμένει ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ὁ ἀνώτατος θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς τῶν ὀρθοδόξων. Ἐν αὐτῷ συνέρχεται καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος, συνισταμένη ἐκ 12 μητροπολιτῶν, καὶ τὸ Μικτὸν Ἐθνικὸν Συμβούλιον ἐξ ὀκτώ λαϊκῶν συμβούλων. Πάντες οὗτοι μετὰ τοῦ πατριάρχου φροντίζουν περὶ τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων τῶν ὀρθοδόξων. Ἐνταῦθα ἐπὶ ἐξεχούσης θέσεως ἵδρύται καὶ ἡ Πατριαρχικὴ μεγάλη τοῦ Γένους σχολή.

Μπαλατᾶς, συνοικία οἰκουμένη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ Ἰουδαίων καὶ ὀλίγων ὀρθοδόξων.

Ἐγιβάν-σεραί. Συνοικία οἰκουμένη ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Ἐν αὐτῇ ἀπαντᾶ τὸ ἀγίασμα τῆς Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν. Ἐνταῦθα ἀπέληγεν ἡ σειρὰ τῶν τειχῶν τοῦ Κερατίου κόλπου.

Ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις περιεβάλλετο τὸ πάλαι ὑπὸ ὀχυροτάτων τειχῶν μετὰ πολυαριθμῶν πυλῶν καὶ πύργων. Διηροῦντο δὲ ταῦτα εἰς τρία μέρη: α') τὰ τοῦ Κερατίου Κόλπου, ἅτινα ἀπέληγον παρά τὸ Ἐγιβάν-σεραί· ταῦτα δὲν σφίζονται σήμερον· β') τὰ παρά τὴν Προποντιδα φθάνοντα μέχρι τοῦ Ἐπταπυργίου· ταῦτα διατηροῦνται καὶ σήμερον, ἀλλ' εἶναι κατηρειπωμένα·

γ') τὰ χερσαῖα τείχη ἀρχόμενα ἀπὸ τοῦ Ἑπταπυργίου καὶ ἀπολήγοντα εἰς Ἐγιβάν-σεραί· ταῦτα διατηροῦνται καλλίτερον τῶν λοιπῶν. Διὰ τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν τούτων καθίστατο ἡ ἀρχαία πόλις ὄχυροτάτη καὶ ἤτο ικανὴ νὰ ἀνθίσταται κατὰ τὰς πολιορκίας. Πέραν τῶν τειχῶν ἔπεται τὸ

Ἐγιοῦπ. Προάστειον οἰκουμένον ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Εἶναι γραφικώτατον κείμενον ἐν ὑπερόχω θέσει ἐν μέσῳ ὑψηλῶν κυπαρίσσων. Ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ἑμωνύμου τεμένους Ἐγιοῦπ, κτισθέντος ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' τοῦ Πορθητοῦ. Περὶ τὸ τέμενος ὑπάρχει κοιμητήριον μετὰ μεγαλοπρεπῶν Μαυσωλείων. Τὸ τέμενος τοῦτο θεωρεῖται ἱερώτατον παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς. Εἰς αὐτὸ οἱ νέοι Σουλτάνοι ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐνθρόνισίν των ἔρχονται μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ περιζώννυνται τὸ ξίφος τοῦ Ὄσμάν, τοῦ ἀρχηγέτου τῆς ὀθωμανικῆς δυναστείας. Ἡ δὲ περίζωσις αὕτη τοῦ ξίφους εἶναι ὅ,τι καὶ ἡ στέψις τῶν βασιλέων εἰς τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς.

Πᾶσαι αἱ συνοικίαι αὗται ἐκτὸς τῆς πρώτης (Σεραί-μπουρνού) συγκοινωνοῦσι διὰ μικρῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὁποῖα ταξειδεύουσι μόνον ἐντὸς τοῦ κόλπου· ἔδὲ σταθμοί, ἐξ οὗ ἐκκινουῦσιν, εἶναι ἡ πρώτη γέφυρα.

β') Αἱ παρὰ τὴν Προποντίδα συνοικίαι.

Ἀχμετιέ. Συνοικία οἰκουμένη ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ μεγαλοπρεποῦς τεμένους Ἀχμετιέ. Τὸ τέμενος τοῦτο διακρίνεται πάντων τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μιναρῶν· διότι μόνον αὐτὸ περιβάλλεται ὑπὸ ἑξ ὑψηλῶν καὶ κομψῶν μιναρῶν. Παρὰ τὴν παραλίαν τῆς συνοικίας ταύτης ἵδρυται φάρος, ἥτοι ὑψηλὸς πύργος φέρων ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ φανὸν μὲ ἰσχυρότατον φῶς. Ὁ φάρος οὗτος μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ παρὰ τὴν Ἀσιατικὴν παραλίαν ἰδρυμένου Φενέρ-μπαχτζέ ἢ Φαναράκι δεικνύει τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου εἰς τὰ ἐκ τῆς Προποντίδος ἐρχόμενα πλοῖα.

Κοντοσκάλιον (Κοῦμ-καποῦ). Μεγάλῃ συνοικία οἰκουμένη ὡς ἐπὶ το πολὺ ὑπὸ ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων ἐν αὐτῇ ἑδρεύει καὶ τὸ Ἀρμενικὸν πατριαρχεῖον.

Βλάχκα. Συνοικία οἰκουμένη ὑπὸ ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων. Ἐνταῦθα ἀπαντῶσιν ἐκτεταμένοι λαχανόκηποι, ἀρδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ποταμίσκου Λύκου. Ὁ μικρὸς οὗτος ποταμὸς, πηγάζων ἀπὸ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Μάλ-τεπέ, κειμένου ἐκτὸς τῆς πόλεως πέραν τῶν χερσαίων τειχῶν, εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν, ῥέει ὑπογείως διὰ τοῦ τμήματος τοῦ Ἀκ-σεραί, εἶτα δὲ ἀρδεύων τοὺς κήπους τῆς Βλάχκας ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Κατὰ τὸ θέρος συνήθως ξηραίνεται.

Υψωμαθεία. Μεγάλη συνοικία οίκουμένη υπό Μωαμεθανῶν, ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων. Πρὸς Β ταύτης εἶναι ἡ μικρὰ συνοικία τῶν *Ἐξ μαρμαρῶν* (Ἄλτι-μερμέρ).

Ἑπταπύργιον (Γεδῆ-κουλέ). Συνοικία οίκουμένη υπό Μωαμεθανῶν καὶ ὀρθοδόξων. Ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ φρουρίου τῶν ἑπτὰ πύργων, κτισθέντος κατὰ τὸ 1468 ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων παλαιότερου φρουρίου· σήμερον εἶναι παρημελημένον, ἐκ δὲ τῶν πύργων σφύζονται μόνον τρεῖς· διότι ὅλα τὰ παλαιὰ ταῦτα φρούρια εἶναι σήμερον ὅλως ἄχρηστα· τὰ δὲ μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ὀχυρώματα τὰ προφυλάττοντα τὴν πρωτεύουσαν ἡμῶν καὶ καθιστῶντα αὐτὴν τὴν ὀχυροτάτην πόλιν τοῦ κόσμου εὐρίσκονται εἰς τοὺς δύο αὐτῆς πορθμούς, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ἀπὸ τοῦ Ἑπταπυργίου ἄρχονται, ὡς εἶδομεν, τὰ χερσαῖα τεῖχη τελευτῶντα εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον παρὰ τὸ Ἐγιβάν-σεραί.

Ἐκτὸς δὲ τῶν τειχῶν ἀπαντᾶ τὸ

Μακρὸν-κιόι ἢ *Μακροχώριον*, ἐκτεταμένον ἐξοχικὸν προάστειον. Οἰκεῖται ὑπὸ ὀρθοδόξων, Μωαμεθανῶν, Ἀρμενίων καὶ Εὐρωπαίων. Οὐ μακρὰν τούτου ἀπαντᾶ μέγα ἐργαστάσιον, ἔνθα παρασκευάζουσι πυρίτιδα.

Ἄγ. Στέφανος, τὸ τελευταῖον προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἶναι καὶ τοῦτο ὑγιεινὸν καὶ ἐξοχικώτατον, πολλαὶ δὲ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως οἰκογένειαι

διατρίβουσιν ἐν αὐτῷ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας. Κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ φθινοπώρου μῆνας συγκεντροῦνται ἐν ταῦθα πολλοὶ κυνηγοί, ὅπως θηρεύσωσιν εἰς τὰ περίξ τὰς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πιπτούσας πολυαρίθμους ὄρτυγας.

Πᾶσαι αἱ παρὰ τὴν Προποντίδα συνοικίαι καὶ τὰ εἰρημμένα προάστεια συνδέονται μὲ τὴν πρωτεύουσαν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου.

γ') Μεσόγειοι συνοικίαι.

Αἱ μεσόγειοι συνοικίαι τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως εἶναι πολυαρίθμοι, οἰκοῦνται δ' ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μωαμεθανικοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ πλεῖσται τούτων φέρουσι συνήθως τὰ ὀνόματα τῶν τεμενῶν, περὶ τὰ ὅποια κεῖνται, αἱ δὲ παρὰ τὰ χερσαῖα τεῖχη φέρουσι τὰ ὀνόματα τῶν πυλῶν.

Τεμένη καλοῦμεν τοὺς εὐκτηρίους οἴκους, ἧτοι τοὺς ναοὺς τῶν Μωαμεθανῶν. Καὶ τὰ μὲν μεγαλείτερα τούτων καλοῦνται *τζαμία*, τὰ δὲ μικρότερα *μετζήτια*. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πρώτων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἀνέρχεται εἰς 227, τῶν δὲ δευτέρων εἰς 664. Ἐκ τῶν τζαμιῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσι τὰ *Σουλτανικά* ἢ *αὐτοκρατορικά*, ἅτινα ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν διαφόρων κατὰ καιροὺς Σουλτάνων· διακρίνονται δὲ ταῦτα διὰ τὸ μέγεθος,

τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὴν κομψότητα καὶ τὴν πλουσίαν διακόσμησιν. Πλησίον τῶν περισσοτέρων τεμενῶν ὑπάρχουσι κατάφυτα ὑπὸ κυπαρίσσων κοιμητήρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἰδρυμένα μεγαλοπρεπῆ *Μαυσωλεῖα* (Τουρμπέ), ἐνθα ἀναπαύονται διάφοροι Σουλτάνοι καὶ μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, πρὸς τούτοις δὲ τάφοι ἁγίων, μεγιστάνων κ.τ.λ. Εἰς πολλὰ ἐκ τῶν μεγάλων τεμενῶν εἶναι προσηρτημένα

Θεολογικαὶ σχολαὶ (Μεδρεσέδες), ὅπου οἱ σπουδασταὶ τρέφονται καὶ σπουδάζουσι δωρεάν· μαγειρεῖα (ἰμαρέτια) διανέμοντα δωρεάν τροφήν τοῖς πτωχοῖς, πρὸς δὲ ξενῶνες, ἐνθα φιλοξενουσι τοὺς ξένους, λαϊκὰ σχολεῖα καὶ βιβλιοθῆκαι.

Εἰς τινὰς τῶν μεσογείων συνοικιῶν ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ τοῦ τροχιοδρόμου. Ὁ τροχιοδρόμος ἐκκινῶν ἀπὸ τῆς πλατείας *Ἐμίρ-ὄνοῦ* διέρχεται πρῶτον τὴν περιγραφεῖσαν συνοικίαν *Γενῆ-τζαμῆ*. Εἶτα διέρχεται πρὸ τῆς κυρίας εἰσόδου, δι' ἧς ἐμβαίνομεν εἰς τὴν *Ἰψηλὴν πύλην*. Εἶναι δὲ αὕτη μέγα οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ ἔδρεύει ὁ *Μέγας Βεζύρης*, ἧτοι ὁ πρωθυπουργός, τὸ *Συμβούλιον τοῦ Κράτους* καὶ τὸ *Ἰπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν*, ὅπερ φροντίζει διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους μετὰ τῶν ξένων κρατῶν. Εἶτα ἔπεται ἡ συνοικία τῆς

Ἁγίας Σοφίας, κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ὁμωνύμου μεγαλοπρεποῦς τεμένου. Ἡ συνοικία αὕτη

οἰκεῖται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Οὐ μακρὰν τοῦ τεμένου, ἐπίσης παρὰ τὴν ὁδὸν τοῦ τροχιοδρόμου ἀπαντᾷ μεγάλη καὶ εὐρεῖα πλατεῖα καλουμένη *ἱπποδρομος* (ἄτ-μειδάν). Ἐν αὐτῇ τὸ πάλαι ἐγίνοντο ἱπποδρομικοὶ καὶ ἄρματοδρομικοὶ ἀγῶνες. Τρία μνημεῖα ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς σώζονται ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ α) ὁ ὀβελισκος Θεοδοσίου τοῦ *Μεγάλου* (Δικελῆ-τάς), μονόλιθος στήλη μετενεχθεῖσα τὸ πάλαι ἐξ Αἰγύπτου καὶ στηθεῖσα ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ· β) ἡ ἐκ χαλκοῦ ὀφιοῦχος στήλη (Γιλανλῆ-τάς), ἀποτελουμένη ἐκ τῶν σωμάτων τριῶν ὄφεων συνεστραμμένων, ὧν αἱ κεφαλαὶ ἐλλείπουσιν· ἡ στήλη αὕτη μετηνέχθη ἐκ τοῦ Δελφικοῦ μαντείου καὶ στηθεῖσα ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἐχρησίμευεν ὡς κρήνη· γ) ἡ *Κτιστὴ στήλη*.

Προχωροῦντες διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, δι' ἧς διέρχεται ὁ τροχιοδρόμος, θὰ ἀπαντήσωμεν ὠραῖον ὀκτάγωνον οἰκοδόμημα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου μὲ ὑψηλὰ παράθυρα, τὰ ὅποια ἔχουσιν ἐπιχρῦσους κιγκλίδας. Εἶναι τὸ *Μαυσωλεῖον* (τουρμπέ) τοῦ Σουλτάνου *Μαχμουτ* τοῦ Ἀναμορφωτοῦ. Ἀπέναντι δ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς ὁδοῦ ἀπαντᾷ ἡ κινστέρνα *Μπίν-μπιρ-δερέκ*.

Κινστέρνας δὲ καλοῦμεν μεγάλας θολωτὰς δεξαμενάς μετὰ κιόνων, αἵτινες ἐπληροῦντο ὕδατος καὶ ἐχρησίμευον, ὅπως προμηθεύωσιν ὕδωρ εἰς τὴν πρωτεύουσαν κατὰ τὰ ἔτη τῆς λειψυδρίας ἢ καὶ κατὰ τὰς πολιορκίας. Τοιαύτας ἔχει πολλάς ἡ Κωνσταντινούπολις, ὧν τινὲς μὲν κα-

λῶς διατηρούμεναι χρησιμοποιοῦνται καὶ σήμερον, ἕτεροι δὲ εἶναι ξηραὶ καὶ ἄχρηστοι. Ἡ κινστέρνα αὕτη καλουμένη τὸ πάλαι *Φιλόξενος κινστέρνα* εἶναι ἐντελῶς ξηρά, ἐν αὐτῇ δὲ σήμερον ἐργάζονται μεταξοκλῶσται. Μεγίστη καὶ ἀξιοθέατος κινστέρνα εἶναι ἡ καλουμένη *Γερέ-μπατάν-σεραϊ* (τὸ βυθισμένο παλάτι). Αὕτη κεῖται οὐ μακρὰν τοῦ τεμένους τῆς Ἀγ. Σοφίας, εἶναι δὲ καὶ σήμερον ἔτι πεπληρωμένη ὕδατος.

Παρὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπαντῶμεν κατωτέρω ἑτέραν ἀρχαίαν στήλην τὴν καλουμένην *Κεκαυμένην* (*Γιανμῆς-τάς*) καὶ *Στεφανόδετον* (*Τσεμπερλή-τάς*), διότι εἶναι ἐζωσμένη μὲ σιδηρᾶς στεφάνας πρὸς ἀσφάλειαν. Κατωτέρω ἀπαντῶμεν τὴν συνοικίαν

Σουλτάν-Μπαγεζήτ, κληθεῖσαν οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐμωνύμου τεμένους, κτισθέντος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πορθητοῦ Μπαγεζήτ τοῦ Β΄· τοῦτο ἔχει ἐκτεταμένην αὐλὴν κατάφυτον ὑπὸ ὑψηλῶν κυπαρίσσω καὶ πλατάνων, ἐν τῷ μέσῳ δὲ ὀκτάγωνον ὑπὸ στηλῶν κυκλουμένην κρήνην. Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ἀγορὰ, ζωηρὰ δὲ κίνησις πληθυσμοῦ ἐπικρατεῖ καθ' ἅπασαν τὴν ἡμέραν. Πληθὺς περιστερῶν τρέφεται ἐν τῷ τεμένει, ἀφόβως δὲ περιίπτανται αὐταὶ μεταξύ τοῦ πλήθους.

Ἀπέναντι τοῦ τεμένους ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πλατεῖα τοῦ Σερασκεράτου, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσερχόμεθα δι' ὑψηλῆς μεγαλοπρεποῦς πύλης. Εἰς τὸ βάθος τῆς πλατείας

ταύτης ἐγείρεται τὸ *Σερασκεράτον* (Σερασκέρ-καπού), ἦτοι τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, ἔνθα ἐδρεύει ὁ Σερασκέρης, ἦτοι ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν.

Δεξιὰ τοῦ Σερασκεράτου ὑφύεται ὁ λευκὸς πύργος τοῦ Σερασκεράτου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἔχει τις ἐξαίρετον θέαν ἐπὶ πάσης τῆς μεγαλουπόλεως καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς. Ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης στρογγύλης αἰθούσης αὐτοῦ διαμένουσι διαρκῶς σκοποὶ, ὅπως ἀγγέλλωσι τὰς πυρκαϊάς.

Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἴδρυται καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν (*Μαλιές*), ἦτοι τὸ γενικὸν ταμεῖον, εἰς ὃ εἰσρέουσιν ὅλαι αἱ πρόσδοι τῆς αὐτοκρατορίας, ἐξ αὐτοῦ δὲ πληρώνονται καὶ οἱ μισθοὶ τῶν κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων.

Πρὸς Α τοῦ τεμένους Μπαγεζήτ καὶ τοῦ Σερασκεράτου ἐκτείνεται ἡ *Μεγάλη ἀγορὰ* (*Μπουγιούκ-τσαρσῆ*). Εἶναι δὲ αὕτη ἐκτεταμένη καὶ ἀπέραντος λίθινος οἰκοδομὴ ἐστεγασμένη διὰ πολλῶν θόλων. Ἐχει πληθὺν δρόμων, διαδρόμων καὶ πλατειῶν, ἀποτελοῦσα ἀπέραντον πόλιν ἐντὸς τῆς μεγαλουπόλεως. Παντὸς εἶδους φυσικὰ καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου εἶναι ἐκτεθειμένα πρὸς πώλησιν ἐνταῦθα. Καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου κλείονται αἱ πύλαι τῆς ἀγορᾶς, ἀνοίγονται δὲ πάλιν τὴν πρωΐαν. Πολλοὶ φύλακες (*μπεχτζήδες*) ἐπιτηροῦσιν αὐτὴν ἀσφαλῶς τὴν νύκτα ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν ἀρχιφύλακος, ὅστις

είναι υπεύθυνος διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐν αὐτῇ καταστημάτων. Ἡ ἀγορὰ αὕτη παθοῦσα σημαντικὰς βλάβας κατὰ τὸν φοβερόν σεισμόν τῆς 28 Ἰουνίου τοῦ 1894 ἐπισκευάζεται νῦν στερεωτέρα.

Ἐτέρα ἐστεγασμένη ἀγορὰ, πολὺ μικροτέρα τῆς περιγραφείσης, εἶναι ἡ Αἰγυπτιακὴ ἀγορὰ (Μισίρ-τσαρσῆ) κειμένη οὐ μακρὰν τοῦ τεμένουσ Γενῆ-τζαμῆ.

Πλησίον τῆς μεγάλης ἀγορᾶς, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς μεγαλοπόλεως, ὑπάρχουσι μεγάλαι οἰκοδομαὶ χάνια ἢ καραβὰν-σεράια καλούμεναι. Κατ' ἀρχὰς ἐχρησίμευον ταῦτα ὡς ξενῶνες ἢ ἀποθήκαι δι' ἐμπορεύματα, ἅτινα ξένοι ἐκ διαφόρων χωρῶν ἔφερον εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Σήμερον ἐντὸς τῶν χανίων τούτων ὑπάρχουσιν ἀπειράριθμα ἐμπορικὰ καὶ τραπεζιτικὰ γραφεῖα καὶ ἀποθήκαι ἐμπορευμάτων.

Παρά τὴν ἀγορὰν ἀπαντᾷ τὸ Βαλιδέ-χάν, ἐν ἐκ τῶν μεγίστων χανίων, ἐνθα πολλοὶ ἔμποροι καὶ ἰδίως Πέρσαι ἔχουσι τὰ ἐμπορικὰ γραφεῖα καὶ τὰς ἀποθήκας τῶν. Περὶ τὰ 100 χάνια εὐρίσκονται ἐν τῇ ἰδίῳς Κων/πόλει. Πρὸς Α τῆς Μεγάλης ἀγορᾶς ἐκτείνεται ἡ συνοικία

Νοῦρι-Ὀσμανιέ (=τὸ φῶς τοῦ Ὀσμὰν) κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ καλλιπρεποῦς τεμένουσ μετὰ δύο κομφῶν, ραβδωτῶν μιναρέδων. Παρά τὴν αὐλὴν τοῦ τεμένουσ ὑπάρχει πύλη, διὰ τῆς ὁποίας εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ἀγορὰν. Πρὸς Δ τοῦ Σερασκεράτου ἀπαντᾷ ἡ συνοικία

Σιάχ-ζαδέ, ἐπικληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ὁμωνύμου τεμένουσ. Ὅπισθεν τοῦ τεμένουσ τούτου ἐκτείνεται ἀρχαιότατον ὑδραγωγεῖον, ἐπικαλούμενον Ὑδραγωγεῖον τοῦ Οὐάλεντος (Μποσδογὰν-κεμερῆ). ἔχει ἔκτασιν 600 περίπου μέτρων καὶ ὕψος 10 μέτρων. Ἄν καὶ παλαιὸν καὶ ἡρειπωμένον, χρησιμοποιεῖται καὶ σήμερον ἔτι, παρέχον ὕδωρ εἰς τὰς ἀνατολικὰς συνοικίας τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἐνθα λήγει τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο ὑδραγωγεῖον ἄρχεται ἡ συνοικία

Μεχμετιέ. Ἡ μᾶλλον ἐκτεταμένη ὄλων τῶν συνοικιῶν τῆς ἰδίῳς Κωνσταντινουπόλεως, κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ὁμωνύμου τεμένουσ. Τὸ τέμενος τοῦτο κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ διακρίνεται τῶν λοιπῶν διὰ τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχει. Πρὸς Ν τῆς συνοικίας ταύτης ἀπαντᾷ ἡ πλατεῖα Ἐτ-μειδάν, ἐνθα ὑπῆρχον ἄλλοτε τὰ κρεονομεῖα τοῦ ἀτάκτου σώματος τῶν Γενιτσάρων, ὅπερ ὁ Σουλτὰν Μαχμούτ ὁ Ἄναμορφωτῆς κατήγγησεν, ἀντικαταστήσας αὐτὸ διὰ τακτικοῦ καὶ καλῶς ὀργανωμένου στρατοῦ.

Ὅπισθεν τοῦ Σερασκεράτου ἐκτείνεται ἑτέρα Μωαμεθανικὴ συνοικία

Σολεῦμανιέ, κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ μεγαλοπρεποῦς τεμένουσ Σολεῦμανιέ, κτισθέντος ὑπὸ τοῦ Σουλτὰν Σολεῦμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς. ἔχει τέσσαρας μιναρέδες, ὧν οἱ μὲν δύο οἱ ὑψηλότεροι ἔχουσιν

ἀνά τρία περίβαθρα, οἱ δὲ δύο οἱ χαμηλότεροι ἀνά δύο, τὸ ὅλον δέκα, πρὸς δήλωσιν ὅτι ὁ κτίτωρ ἦτο ὁ δέκατος αὐτοκράτωρ τῶν Μωαμεθανῶν.

Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ ἴδρυται καὶ τὸ Σείχ-οὐλ-ισλαμῆτον, ἐνθα ἐδρεύει ὁ θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς τῶν Μωαμεθανῶν Σείχ οὐλ-ισλάμης, ὅστις εἶναι καὶ ὁ ἀνώτατος ἐξηγητὴς τῶν ἱερῶν νόμων.

Ἀπὸ τῆς συνοικίας Μπαγεζήτ ἂν προχωρήσωμεν πρὸς Δ διὰ τῆς ὁδοῦ, ἣν διέρχεται ἡ γραμμὴ τοῦ τροχιοδρόμου, θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν συνοικίαν

Ἄκ-σεραῖ οἰκουμένην ἐπίσης ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Ἐνταῦθα ὁ τροχιόδρομος διχάζεται εἰς δύο κλάδους, ὧν ὁ μὲν εἰς ἄγει εἰς Τόπ-καποῦ παρὰ τὰ χερσαῖα τείχη, ὁ δ' ἕτερος εἰς Γεδῆ-κουλέ.

Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν τε θαλασσίων καὶ τῶν χερσαίων τειχῶν ὑπῆρχον τὸ πάλαι πύλαι κλειόμεναι κατὰ τὴν νύκτα. Αἱ συνοικίαι, αἱ κείμεναι νῦν παρὰ τὰ τείχη, φέρουσι συνήθως τὰ ὀνόματα τῶν πυλῶν. Κυριώταται τούτων εἶναι :

Ἐγρη-καποῦ συνορεύουσα μετὰ τῆς συνοικίας Ἐγρι-βάν-σεραῖ. Ἐνταῦθα τὸ πάλαι ὑπῆρχον παλάτια, ἅτινα ἐκαλοῦντο Βλαχέρναι, σώζονται δὲ καὶ ἀρχαῖοι τινὲς πύργοι, οἱ ὅποιοι ἐχρησίμευον τὸ πάλαι ὡς φυλακαί. Πρὸς Ν ταύτης ἔπεται ἡ συνοικία

Ἐδιρνέ-καποῦ. Ἡ ἀπὸ τῆς πύλης ταύτης ὁδὸς ἔφε-

ρεν εἰς Ἀδριανούπολιν. Ἐκτὸς τῶν Μωαμεθανῶν οἰκοῦσιν αὐτὴν καὶ ὀρθόδοξοι καὶ Ἀρμένιοι. ΒΑ ταύτης εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπαντᾷ τὸ κομφὸν τέμενος Καχριέ-τζαμῆ (τὸ πάλαι: Μορῆ τῆς χώρας), διάσημον διὰ τὰς ἐκ μωσαϊκῶν ζωγράφας αὐτοῦ εἰκόνας, αἵτινες εἶναι κατεσκευασμένοι ἐκ συντηρησομένων λιθαρῶν διαφόρων χρωμάτων.

Σαλμά-τομβρούκ, μικρὰ συνοικία κειμένη μετὰ τῆς προηγουμένης καὶ τοῦ Βαλατᾶ. ΝΑ τῆς συνοικίας Ἐδιρνέ-καποῦ ἔπεται ἡ συνοικία

Τόπ-καποῦ, οἰκουμένη ὑπὸ Ὀθωμανῶν, ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων. Μετὰ τῆς συνοικίας Ἐδιρνέ-καποῦ σχηματίζεται ἡ κοιλάς, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ἀπὸ τοῦ Μαλτεπέ κατερχόμενος ρύαξ Λύκος. Πρὸς Ν ταύτης ἔπεται ἡ συνοικία

Σηλυβρι-καποῦ. Ἡ πύλη αὕτη ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι καὶ πύλη τῆς πηγῆς, διότι ἀπ' αὐτῆς συνήθως ἐξήρχοντο, ὡς καὶ σήμερον, οἱ μεταβαίνοντες πρὸς προσκύνησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ζωοδόχου πηγῆς. Ἄμα τῇ ἐξόδῳ ἐκ τῆς πύλης ἀπαντῶμεν ἐκτεταμένον Μωαμεθανικὸν κοιμητήριον, πέραν τοῦ ὁποίου ἐγείρεται ὁ ναὸς τῆς Ζωοδόχου πηγῆς (Μπαλουκλή), περιώνυμος διὰ τὸ ἱαματικὸν αὐτοῦ ἅγισμα. Χιλιάδες προσκυνητῶν ἐκ τε τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν περιχώρων συρρέουσιν ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ ναοῦ πανήγυριν, τελουμένην τὴν παρα-

σκευήν τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος. Περὶ τὸν ναὸν ἀπαντῶσιν ἐν καταφύτῳ ὑπὸ παλαιῶν δένδρων κοιλάδι ἐκτεταμένα κοιμητήρια τῶν ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων.

Οὐ μακρὰν τοῦ ναοῦ τούτου ἴδρυνται τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν φιλανθρωπικὰ καταστήματα, τὰ ὅποια διατηροῦσιν εὐλαβῶς οἱ ὀρθόδοξοι πρὸς περίθαλψιν τῶν ἀσθενῶν, πτωχῶν καὶ ὄρφανῶν. Εἶναι δὲ ταῦτα τὸ Νοσοκομεῖον, τὸ Φρενοκομεῖον καὶ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον.

Πρὸς Ν τῆς συνοικίας ταύτης ἔπεται ἡ μικρὰ συνοικία Βελιγράδιον, διήκουσα μέχρι τῆς συνοικίας τοῦ Ἑπταπυργίου καὶ οἰκουμένη ὑπὸ ὀρθοδόξων μόνον.

Β' ΠΕΡΑΙΑ ἢ ΠΕΡΑΝ

Περαία ἢ Πέραν καλεῖται τὸ καταντικρὺ τῆς ἰδίως Κωνσταντινουπόλεως μέρος. Χωρίζεται δὲ τοῦτο ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ συνδέεται διὰ δύο σιδηρῶν γεφυρῶν.

Γέφυραι. Ἡ μὲν πρώτη τῶν γεφυρῶν καλεῖται Νέα γέφυρα ἢ Γέφυρα τοῦ Καρα-κιοῦ ἢ δὲ δευτέρα Παλαιὰ ἢ Γέφυρα τοῦ Ἀζάπ-καποῦ ἀπὸ τινος πύλης κειμένης κατὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτῆς. Ἀμφότεραί εἰσι σιδηραὶ· ἀποτελεῖται δὲ ἑκάτερα ἐκ τριῶν πλωτῶν τμημάτων, ὧν τὰ

μὲν πρὸς τὰ ἄκρα δύο εἰσὶ στερεωμένα διὰ μεγάλων ἀγκυρῶν μετὰ στερεωτάτων ἀλύσεων, τὸ δὲ μέσον διαλύεται, ὅπως ἐπιτρέπη τὴν εἴσοδον τῶν πλοίων εἰς τὸν κόλπον· τὸ ἀνοίγμα τῆς γεφύρας γίνεται μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Καὶ τὸ δεύτερον τοῦτο τμήμα τῆς πρωτεύουσας κατέχον ἐπίσης εὐρεῖαν ἑκτασιν διαιρεῖται εἰς πολλὰς συνοικίας, ὧν τινὲς μὲν κεῖνται παρὰ τὴν παραλίαν, ἄλλαι δὲ εἰς τὴν μεσόγειον.

α) Παράλιοι συνοικίαι.

Γαλατᾶς. Μία τῶν μεγίστων συνοικιῶν τῆς πρωτεύουσας ἐκτισμένη ἐν μέρει μὲν ἐπὶ πεδινῆς παραλίας, ἐν μέρει δὲ ἐπὶ λόφου ἀμφιθεατρικῶς. Ἔχει πρὸς Β μὲν τὸ Πέραν (Σταυροδρόμι), πρὸς Α τὸν Τόπ-χανὲ πρὸς Δ τὴν συνοικίαν τοῦ Κασήμ-πασᾶ καὶ πρὸς Ν τὴν θάλασσαν.

Ὁ Γαλατᾶς εἶναι τὸ ναυτικώτατον καὶ ἐμπορικώτατον κέντρον τῆς πρωτεύουσας. Πᾶν ὅ,τι συντελεῖ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου εὐρηται ἐν τῷ τμήματι τούτῳ. Ἐνταῦθα ἴδρυται

Τὸ Χρηματιστήριον, μέγα κατάστημα παρὰ τὴν ὁδὸν «Καρά-κιοῦ» κειμένην ἅμα τῇ ἐξόδῳ ἐκ τῆς γεφύρας. Ἐν αὐτῷ ἐνεργοῦνται διάφοροι τραπεζιτικαὶ πράξεις, ἧτοι πωλοῦσι καὶ ἀγοράζουσι τὰ χρεώγραφα τῶν διαφό-

ρων κρατῶν καὶ τὰς μετοχὰς διαφόρων τραπεζῶν καὶ ἐταιρειῶν.

Τὸ *τελωνεῖον*, μέγα καὶ ἐκτεταμένον οἰκοδόμημα παρὰ τὴν παραλίαν μετὰ πολλῶν ἀποθηκῶν καὶ γραφείων. Ἐν αὐτῷ διάφοροι κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι εἰσιν ἐπιφορτισμένοι νὰ λαμβάνωσι τὰ τέλη ἢ τοὺς φόρους ἐκ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων.

Αἱ τράπεζαι. Μεγάλα καταστήματα ἰδρυμένα διὰ νόμου τοῦ κράτους καὶ διατελοῦντα ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν καὶ ἐξέλεγχιν τῆς κυβερνήσεως. Δανεῖζουσι χρήματα εἰς τοὺς ἐμπόρους καὶ ἰδιοκτῆτας καὶ δέχονται χρήματα ἐπὶ παρακαταθήκη. Σπουδαιοτάτη τούτων εἶναι ἡ *Αὐτοκρατορικὴ Ὀθωμανικὴ Τράπεζα* ἔχουσα τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδῃ καὶ χαρτονομίσματα, ἔχοντα ἀξίαν ἴσην μὲ τὰ χρυσᾶ.

Αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρεῖαι. Καταστήματα μὲ μεγάλα χρηματικὰ κεφάλαια, ἅτινα ἐξασφαλίζουν τὰς ἰδιοκτησίας κατὰ τῶν πυρκαϊῶν ἢ τὰ πλοῖα καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἐμπορεύματα ἐκ τῶν κινδύνων τῆς θαλάσσης. Ὁ ἰδιοκτῆτης π. χ. οἰκίας τινὸς πληρώνει κατ' ἔτος μικρόν τι ποσὸν εἰς τὴν ἐταιρείαν, ἣτις ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν τῆς οἰκίας, ἐν ἣ περιπτώσει αὐτῆ καῆ.

Τὰ *πρακτορεῖα τῶν ἀτμοπλοικῶν ἐταιρειῶν*, φροντί-

ζοντα διὰ τὴν φόρτωσιν καὶ ἐκφόρτωσιν τῶν ἀτμοπλοίων καὶ τὴν παραλαβὴν τῶν ἐπιβατῶν.

Τὸ *ὀθωμανικὸν ταχυδρομεῖον*, ὅπερ ἀντὶ μικροῦ τιμήματος ἀποστέλλει τὰς ἐπιστολάς τῶν ἰδιωτῶν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Πρὸς τούτοις ἐνταῦθα ἴδρυνται καὶ μεγάλα ἐμπορικὰ καὶ τραπεζιτικὰ καταστήματα, μεγάλα ἀποθῆκαι ἐμπορευμάτων, τυπογραφεῖα, βιβλιοπωλεῖα, χαρτοπωλεῖα κ.τ.λ.

Ὅδοι. Τὴν συνοικίαν ταύτην διατέμνει μεγάλη ὁδός, βαίνουσα παραλλήλως τῇ θαλάσῃ. Αὕτη καλουμένη «*Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Γαλατᾶ*» ἄρχεται ἀπὸ τῆς δευτέρας γεφύρας, ἐνθα ἡ *πύλη Ἀζᾶπ-καποῦ*, διέρχεται ἅπαν τὸ τμήμα τοῦ Γαλατᾶ καὶ φθάνει μέχρι τοῦ *Τοπ-χαρέ*. Ἐκεῖθεν δέ, ἀκολουθοῦσα τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, διέρχεται τὰς συνοικίας *Δολμα-μπαχτζέ* καὶ *Μπεσῆκ-τὰς* καὶ ἀπολήγει εἰς *Ὀρτᾶ-κιοῖ*. Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης διέρχεται καὶ ἡ γραμμὴ τοῦ τροχιοδρόμου. Εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ὁδὸν ἐκβάλλουσιν ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν πολλοὶ ἄλλαι ὁδοί, ὧν αἱ μὲν πρὸς Ν ἄγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, αἱ δὲ πρὸς Β εἰς Πέραν. Παρὰ τὴν θάλασσαν πρὸ τοῦ Γαλατᾶ κατασκευάζεται νῦν εὐρεῖα προκυμαία.

Ὁ *πύργος τοῦ Γαλατᾶ*. Ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ τοῦ τροχιοδρόμου ἐν Γαλατᾶ, κειμένου ἅμα τῇ ἐξόδῳ ἐκ τῆς ὁδοῦ «*Καρά-κιοῖ*», ἀνωφερῆς ὁδὸς καλουμένη *Γιουκσέκ-*

καλδηρημί ἄγει εἰς Πέραν. Εἰς πλαγίαν τινὰ ὁδὸν ταύτης ἐγείρεται ὁ πύργος τοῦ Γαλατᾶ (τὸ πάλαι: πύργος τοῦ Χριστοῦ), ἔχων περὶ τὰ 50 μέτρα ὕψος. Εἶναι στρογγύλη, λιθίνη καὶ στερεωτάτη οἰκοδομή, ἣτις τὸ μὲν πάλαι ἐχρησίμευεν, ὅπως ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἐπισκοπῶσι τὰ εἰς τὸν λιμένα εἰσερχόμενα ἐχθρικὰ πλοῖα, σήμερον δὲ πρὸς σκοπιωρίαν τῶν πυρκαϊῶν. Σκοποὶ διαμένοντες διαρκῶς ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης αἰθούσης αὐτοῦ, ἀγγέλλουσιν, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ πύργου τοῦ Σερασκεράτου, τὰς πυρκαϊὰς τὴν μὲν ἡμέραν διὰ σημαιῶν, τὴν δὲ νύκτα διὰ φανῶν.

Χάνια. Ὡς ἐν τῇ ἰδίῳ Κωνσταντινουπόλει, οὕτω καὶ ἐν Γαλατᾶ ὑπάρχουσι περὶ τὰ 74 μεγάλα χάνια, ἔνθα ἔμποροι καὶ τραπεζίται ἔχουσι τὰ γραφεῖά των ἢ τὰς ἀποθήκας των. Κυριώτατα τούτων εἶναι τὰ ἐξῆς:

Μεχμῆτ-ἄλῆ-πασσᾶ-χάν, κείμενον ἅμα τῇ ἐξόδῳ ἐκ τῆς γεφύρας, ἀπέναντι τῆς πλατείας *Καρὰ-κιόι*. *Χαλῆλ-πασσᾶ-χάν*, εἰς παρακειμένην ὁδὸν τῆς πλατείας *Καρὰ-κιόι*: τὸ *Χαβιαρόχανον*, παρὰ τὴν ὁδὸν *Καρὰ-κιόι*: τὸ *Μέγα ἔθνικὸν χάνιον*, ἐν ᾧ τὸ ταχυδρομεῖον, καὶ τὸ *Μικρὸν ἔθνικὸν χάνιον*. Τὰ δύο ταῦτα καλοῦνται ἔθνικα, διότι εἶναι κτήματα τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν κοινότητος, διὰ δὲ τῶν εἰσοδημάτων τούτων διατηροῦνται τὰ ἔθνικα ἡμῶν φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τοῦ Γαλατᾶ εἰσι χριστιανοί

ὀρθόδοξοι, Μωαμεθανοί, Ἀρμένιοι, Ἰουδαῖοι καὶ διάφοροι Εὐρωπαῖοι. Ἔχουσι δὲ οἱ μὲν ὀρθόδοξοι τέσσαρας ἐκκλησίας, 1) τὴν τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης «Καφατιανῆς», 2) τὴν τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, 3) τὴν τοῦ Ἀγ. Νικολάου καὶ 4) τὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος. Οἱ καθολικοὶ τρεῖς, ὧν ἀρχαιοτέρα ἡ τοῦ Ἀγ. Βενεδίκτου. Οἱ Ἀρμένιοι μίαν, οἱ Ἀρμενοκαθολικοὶ μίαν καὶ οἱ Προτεστάνται μίαν (Ἀγγλικήν.) Ἐκ δὲ τῶν Μωαμεθανικῶν τεμενῶν κυριώτατον εἶναι τὸ «Γενῆ-τζαμῆ».

BA τοῦ Γαλατᾶ ἔπεται ἡ παράλιος συνοικία

Τὸπ-χανέ. Ἡ συνοικία αὕτη ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ μεγάλου ἐργοστασίου (χυτηρίου), εἰς τὸ ὁποῖον κατασκευάζουσι πυροβόλα καὶ τηλεβόλα. Ἐνταῦθα ὑπάρχει μέγας καὶ ὡραῖος στρατῶν, ἐν ᾧ διαμένουσιν οἱ πυροβοληταί, πρὸς τούτοις δὲ καὶ μεγάλαι ἀποθήκαι διὰ τὸ ὑλικὸν τοῦ πυροβολικοῦ. Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ ἀπαντῶσι δύο μεγαλοπρεπῆ τεμένη, τὸ τέμενος *Κιλίτς-Ἀλῆ-πασσᾶ*, κτισθὲν κατὰ τὸ 1580 ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ναυάρχου, καὶ τὸ τέμενος *Μαχμουδιέ*, κτισθὲν κατὰ τὸ 1830 ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου *Μαχμούτ*. Πρὸς τούτοις ὑπάρχει ἐν Σουλτανικὸν περίπτερον (*Κιόσκ*) καὶ πλησίον αὐτοῦ ὑψηλὸς πύργος φέρων ὡρολόγιον.

Κατὰ δὲ τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ *Τὸπ-χανέ* ἵδρυται ὡραία μαρμαρίνη

κρήνη, ἡ ἐπικαλυμμένη Κρήνη τοῦ Τὸπ-χαρέ. Τὸ ὕδωρ φερόμενον δι' ὑδραγωγῶν εἰς τὰς διαφόρους συνοικίας διανέμεται διὰ κρηνῶν, τὰς ὁποίας οἱ Μωαμεθανοὶ θεωροῦσιν ὡς φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Τὰς καλλίστας τούτων ὀνομάζουσι Ζεμπίλ. Εἶναι δὲ αὐταὶ κομψόταται καὶ μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας ἐκτισμέναι. Αἱ πλευραὶ αὐτῶν εἰσιν ἐγλυμμέναι διὰ κομψῶν ποικιλμάτων καὶ φέρουσι τοῦ ἱεροῦ Κορανίου ῥητὰ ἢ στίχους. Μικρὰ μεταλλίνα ἀγγεῖα προσηρητημένα δι' ἀλύσεων παρὰ τοὺς κρουνοὺς παρέχουσι δροσερὸν ὕδωρ εἰς τοὺς διψῶντας διαβάτας. Αἱ κάλλισται τούτων εἰσίν: ἡ τοῦ Ἀχμέτ τοῦ Γ' ἐν Σταμποῦλ ὀπισθεν τοῦ τεμένουσ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἡ παρὰ τὴν πύλην τοῦ Ἀζάπ-καποῦ καὶ ἡ τοῦ Τὸπ-χαρέ.

Παρὰ τὴν παραλίαν τῆς συνοικίας ταύτης ἐλλιμενίζονται αἱ φυλακίδες τῶν πρεσβειῶν. ΒΑ ταύτης ἔπεται ἡ συνοικία

Φουντουκλή, ἐκτεινομένη πρὸς Α μέχρι τοῦ Δολμᾶ-μπαχτζέ, πρὸς Β δὲ μέχρι τοῦ λόφου, ἔνθα ἰδρύται τὸ μέγαρον τῆς Γερμανικῆς πρεσβείας. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Παρὰ τὴν παραλίαν ἀπαντᾷ ἡ ἀποβάθρα Καμπὰ-τάς. Πέραν ταύτης ἐκτείνεται ἡ συνοικία

Δολμᾶ-μπαχτζέ. Ἐνταῦθα ἰδρυνται τὰ καλλιπρεπῆ ἐκ μαρμάρου Σουλτανικὰ ἀνάκτορα τοῦ Δολμᾶ-μπαχτζέ, ἅτινα ἐκτισεν ὁ αἰμίμηστος Σουλτάνος Ἀβδούλ-

Μετζήτ κατὰ τὸ ἔτος 1853. Ἐν τῇ πλατείᾳ τῇ κειμένη πρὸ τῶν ἀνακτόρων τούτων ἰδρύται κομψὸν τέμενος, κτισθὲν ὑπὸ τῆς βασιλομήτορος τοῦ Σουλτάνου Ἀβδούλ-Μετζήτ.

ΒΔ τοῦ Γαλατᾶ πέραν τῆς πύλης Ἀζάπ-καποῦ, ἀφ' ἧς, ὡς εἶδομεν, ἄρχεται ἡ γραμμὴ τοῦ τροχιοδρόμου Γαλατᾶ, ἐκτείνεται ἡ συνοικία

Κασήμ-πασσᾶ, κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τινος μεγάλου Βεζύρου Κασήμ-πασσᾶ. Ἡ συνοικία αὕτη κατέχει εὐρεῖαν ἔκτασιν ἐκτισμένη παρὰ τὰς κατωφερείας δύο λόφων, διὰ μέσου τῶν ὁποίων διέρχεται ρύαξ ἐκβάλλων εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον. Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἔκτασιν τῆς παραλίας ταύτης ἀπὸ τῆς πύλης Ἀζάπ-καποῦ μέχρι τοῦ προαστείου Χὰς-κιόϊ ἐκτείνεται ὁ αὐτοκρατορικὸς ναύσταθμος (Τερσανᾶς).

Ἐν αὐτῷ ἀπαντῶσι τὸ ναυαρχεῖον (Διβάν-χανέ), μέγα οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐδρεύει ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ὁ διευθύνων τὰς ναυτικὰς τῆς αὐτοκρατορίας δυνάμεις· μέγας στρατῶν τοῦ ναυτικοῦ, προωρισμένος διὰ τοὺς ναύτας καὶ τοὺς στρατιώτας τοῦ ναυτικοῦ (πεζοναύτας)· ναυτικὸν νοσοκομεῖον, ἔνθα νοσηλεύονται οἱ ναῦται τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου· ναυπηγεῖον, ἔνθα ναυπηγοῦνται τὰ πολεμικὰ σκάφη· μέγα μηχανουργεῖον, ὅπου παρασκευάζουσι τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς λέβητας τῶν ἀτμοπλοίων· μεγάλαι δεξαμεναί, ἐντὸς τῶν

ὁποίων ἐπισκευάζονται καὶ καθαρίζονται τὰ πολεμικὰ σκάφη· μεγάλαι ἀποθήκαι, εἰς τὰς ὁποίας ἄφθονον ὑλικὸν ναυτικῶν σκευῶν καὶ πραγμάτων εἶναι ἐναποθηκευμένον. Ζωηροτάτη κίνησις ἐπικρατεῖ καθ' ὅλην τὴν παραλίαν ταύτην, χιλιάδες δ' ἀνθρώπων ἐργάζονται ἀεννάως ἐν τῷ ναυστάθμῳ. Πρὸ τοῦ ναυστάθμου δὲ εἶναι προσωρμισμένος ὁ αὐτοκρατορικὸς στόλος.

Πρὸς Β τοῦ ναυστάθμου ἐπὶ λόφου ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τοῦ "Οκ-μειδάν", ἔνθα ἄλλοτε ἡγεμονόπαιδες καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι Μωαμεθανοὶ ἤσκούντο εἰς τὸ τόξον καὶ τὸ ἀκόντιον.

Πέραν τοῦ ναυστάθμου ἔπεται τὸ προάστειον

Χὰς-κισί, οὗτινος ὁ πληθυσμὸς κατὰ μέγα μέρος ἀποτελεῖται ἐξ Ἰουδαίων. Ἄνωθεν τούτου ἐπὶ γυμνοῦ λοροπεδίου ἐκτείνεται ἀπέραντον Ἰουδαϊκὸν κοιμητήριον.

Ἡ ἐξοχὴ τοῦ Κεὰτ-χανέ. Ἐκεῖ, ἔνθα λήγει ὁ Κεράτιος κόλπος, ἄρχεται ποταμὸς, ὅστις ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἐνώσεως δύο μικροτέρων ποταμῶν, τοῦ Κιδάρεως καὶ τοῦ Βορβύσου. Ἡ παρὰ τὸν ποταμὸν αὕτη κοιλάς, ὑπὸ μὲν τῶν Μωαμεθανῶν Κεὰτ-χανές, ὑπὸ δὲ τῶν Εὐρωπαϊῶν Γλυκέα ὕδατα τῆς Εὐρώπης καλουμένη, διακρίνεται διὰ τὴν φυσικὴν αὐτῆς καλλονήν. Εἰς τοὺς καταπρασίνους λειμῶνας καὶ ὑπὸ τὰ γραφικὰ δένδρα τῆς κοιλάδος ταύτης συρρέουσι κατὰ

τοὺς μῆνας ἰδίως τῆς ἀνοίξεως οἱ κάτοικοι τῆς πρωτευούσης κατὰ χιλιάδας.

6') Μεσόγειοι οὐνοικίαι.

Πέραν (Σταυροδρόμιον). Ἐν τῶν μεγίστων καὶ ἐκτεταμένων τμημάτων τῆς πρωτευούσης κείμενον ἐπὶ ὑπερόχου θέσεως ὑπεράνω τοῦ Γαλατᾶ, Τὸπ-χανέ καὶ Φουντουκλή. Ἐνεκα τῆς εὐρείας αὐτοῦ ἐκτάσεως ἀποτελεῖ ὁλόκληρον πόλιν, περιέχουσαν πολλὰς συνοικίας. Ἄν καὶ ἀπέχη τῆς θαλάσσης, χάρις ὅμως εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ θέσιν ἔχει δροσερὸν κλίμα καὶ ἀναπεπταμένον καὶ γραφικὸν ὄριζοντα.

Τὸ τμήμα τοῦτο διακρίνεται διὰ τὰς μεγάλας αὐτοῦ οἰκοδομάς, τὰς εὐρείας καὶ εὐθυγράμμους αὐτοῦ ὁδούς, ἐν γένει δὲ φέρει τύπον εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Ἐνταῦθα ἰδρύνται τὰ μέγαρα τῶν Πρεσβειῶν, ἔνθα ἐδρεύουσιν οἱ πρέσβεις, ἦτοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν παρὰ τῇ Αὐτοκρατορικῇ ἡμῶν αὐλῇ μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν· τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξαρτώμενα Προξενεῖα, τὰ ὑπερασπίζοντα τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα τῶν ξένων ὑπηκόων· θέατρα καὶ δημόσιοι κήποι, μεγάλα καὶ πολυτελεῆ ξενοδογεῖα καὶ καφενεῖα, σχολαί, πρὸς τούτοις δὲ αἱ οἰκίαι τῶν πλουσιωτέρων τραπεζιτῶν καὶ ἐμπόρων.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τοῦ Γαλατᾶ ἀνερχόμεθα εἰς Πέραν εἰς 2 1/2 λεπτὰ τῆς ὥρας διὰ τῆς ὑπογείου σήραγγος (τοῦνελ)· πρὸς δὲ ἀνερχόμεθα εἰς αὐτὸ καὶ διὰ τοῦ τροχιοδρόμου.

Ὅδοι. Τὸ Πέραν διατέμενεται ὑπὸ μακρᾶς ὁδοῦ, ἣτις καλεῖται *Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν* καὶ εἶναι συνέχεια τῆς ὁδοῦ *Γιουκσέκ-καλδηρημ* τῆς ἀγούσης εἰς Γαλατᾶν. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι ἡ σπουδαιοτάτη διὰ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ τμήματος τούτου. Αὕτη ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πλατείας τοῦ Τοῦνελ διευθύνεται ΒΑ μὲν μέχρι τοῦ ἀστυνομικοῦ σταθμοῦ τοῦ Γαλατᾶ-σεραί, ἐκεῖθεν δὲ διευθυνομένη πρὸς Α φθάνει μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Γαζήμ. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῆς ὁδοῦ τμήμα, τὸ διήκον μέχρι τοῦ Γαλατᾶ-σεραί, εἶναι στενόν, τὸ δὲ πέραν τοῦ Γαλατᾶ-σεραί εἶναι τὸ κάλλιστον τῆς ὁδοῦ, διότι εἶναι ὅλως νέον ἀνοικοδομηθὲν μετὰ τὴν καταστρεπτικὴν πυρκαϊάν τοῦ 1870. Εἶναι εὐρύτατον, ἔχει ὠραίας καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς καὶ πλουσιώτατα καταστήματα. Ἐχει πλάτος 10 περίπου μέτρων, δι' αὐτοῦ δὲ διέρχεται ὁ τροχιόδρομος ὁ ἄγων εἰς Σισλῆ.

Εἰς τὸ πρῶτον τμήμα τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐκβάλλουσιν ἐκατέρωθεν πολλαὶ ἄλλαι ὁδοί· καὶ αἱ μὲν ἐκ δεξιῶν ἀγούσιν εἰς Γαλατᾶν, αἱ δὲ ἐξ ἀριστερῶν εἰς τὴν ὁδὸν *Μνηματακίων*· εἶναι δὲ αὕτη εὐρεῖα καὶ παρὰ μὲν τὴν

μίαν πλευρὰν αὐτῆς ἐγείρονται μεγάλαι οἰκίαι καὶ πολυτελεῖ ξενοδοχεῖα, παρὰ δὲ τὴν ἄλλην ἀπλοῦται ὁ δημαρχιακὸς κήπος τῶν *Μνηματακίων*, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει καὶ ὠραῖον θέατρον. Ἀπὸ τοῦ κήπου τούτου φαίνεται ὁ Κεράτιος κόλπος, καὶ πέραν αὐτοῦ ἡ ἰδίως Κων)πολις μὲ τοὺς θόλους καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν τεμενῶν αὐτῆς.

Παρὰ τὸ Γαλατᾶ-σεραί ἐκβάλλουσιν ἐκατέρωθεν δύο μεγάλαι ὁδοί· καὶ ἡ μὲν ἐκ δεξιῶν, *Γεγῆ τσαρσῆ* καλουμένη, ἄγει εἰς Τὸπ χανέ, ἡ δὲ ἐξ ἀριστερῶν, ἐξ ἧς κατέρχεται ὁ τροχιόδρομος, διέρχεται πρὸ τοῦ μεγάρου τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας καὶ ἐντεῦθεν διευθύνεται πρὸς Β. Παράλληλος τῇ μεγάλῃ ὁδῷ τοῦ Πέραν ἐν τῷ τμήματι τούτῳ εἶναι ἡ ὁδὸς *Ταρλάμπαση*, εὐρεῖα καὶ κανονικὴ, ἐν ἣ ὠραῖαι καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἀπαντῶσιν οἰκοδομαί.

Οἰκοδομαί. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσι τὰ μέγαρα τῶν Πρεσβειῶν. Αἱ πλεῖστα τούτων ἀπαντῶσιν εἰς τὸ πρῶτον τῆς *Μεγάλης ὁδοῦ* τμήμα, τὸ διήκον μέχρι Γαλατᾶ-σεραί, ἢ παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν ἢ εἰς παρακειμένας ὁδοὺς πρὸς τὰ δεξιὰ. Εἶναι δὲ αὗται ἡ Σουηδική, ἡ Ρωσικὴ, ἡ Αὐστριακὴ, ἡ Ὁλλανδικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ πρεσβεία. Εἶτα ἡ Ἀγγλικὴ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκβαλλούσης ἀπέναντι τοῦ Γαλατᾶ-σεραί. Εἰς τὸ δεύτερον τμήμα ἐν παρακειμένῃ τινὶ ὁδῷ ἡ Ἑλληνικὴ. Παρὰ δὲ τὴν

εὐρεῖαν ὁδὸν Ἀγίας-πασσᾶ, τὴν ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ταξήμ, κεῖνται ἡ Γερμανικὴ καὶ ἡ Ἰταλική.

Ἐν Πέραν ὑπάρχουσι μεγάλαι καὶ ἐκτεταμέναι οἰκοδομαὶ μὲ πολλὰς ὀροφὰς καὶ διαμερίσματα, τὰς ὁποίας καλοῦσιν Ἀσση (Σιτέ). Διὰ μέσου τούτων ἄγουσι δίοδοι (πασάζ), ἧτοι δρόμοι ἔχοντες ἐκατέρωθεν σειρὰν καταστημάτων διὰ τούτων διέρχεται τις εἰς ἄλλας παρακειμένας ὁδοὺς. Τοιαῦται εἶναι τὸ Ἀστυ τῆς Ῥουμελίας, κολοσσιαία οἰκοδομὴ μὲ πολλὰ διαμερίσματα, τὸ Ἀστυ τοῦ Χαλεπίου, τὸ Ἀστυ τῆς Περαίας κτλ. Πρὸς δὲ καὶ μικρότεραι καλούμεναι Δίοδοι (πασάζ), ὡς ἡ δίοδος Χατζοπούλου, ἡ δίοδος τῆς Εὐρώπης, ἡ δίοδος Κρεπέν κτλ.

Ἐκ τῶν ἐν Πέραν σχολῶν ἐξέχουσιν ὡς οἰκοδομαὶ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Λύκειον τοῦ Γαλατᾶ-σεραῖ, ἔνθα ἐκμανθάνουσι καλῶς τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν, τὸ Ζάππειον παρθεναγωγεῖον καὶ τὸ Ζωγράφειον γυμνάσιον.

Κάτοικοι. Ἐν Πέραν οἰκοῦσι Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, Ἀρμένιοι, Μωαμεθανοὶ καὶ διάφοροι Εὐρωπαῖοι, ἧτοι Γάλλοι, Ἀγγλοὶ, Ἰταλοὶ καὶ Γερμανοὶ. Ἔχουσι δὲ οἱ μὲν ὀρθόδοξοι τρεῖς ναοὺς, τὸν τῆς Παναγίας, εἰς ὃν ἄγει καὶ ἡ δίοδος Χατζοπούλου, τὸν τῆς Ἀγίας Τριάδος παρὰ τὴν πλατεῖαν Ταξήμ καὶ πλησίον τοῦ Ζαππείου παρθεναγωγεῖου καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου

παρὰ τὴν ὁδὸν Καλιοντζή-κουλοῦκ τὴν ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν ὁδὸν, ἔνθα ἡ Ἀγγλικὴ πρεσβεία. Οἱ καθολικοὶ ἔχουσι τρεῖς ναοὺς, τὸν τῆς Παναγίας (Σάντα-Μαρία), τὸν τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου παρα τὸ πρῶτον τμήμα τῆς Μεγάλης ὁδοῦ καὶ τὸν τοῦ Ἀγίου Λουδοβίκου ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Γαλλικῆς πρεσβείας. Οἱ Προτεστάνται δύο, μίαν ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας καὶ ἑτέραν Γερμανικὴν ἐν τῇ ὁδῷ Αἰναλῆ-τσεσιμὲ ὀπισθεν τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας. Καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἔχουσι τρεῖς ἐκκλησίας.

Ταξήμ. Ἡ πλατεῖα τοῦ Ταξήμ ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ὕδατονομείου, ὅπερ ἴδρυται ἐν αὐτῇ. Εἶναι μικρὰ ὀκτάγωνος οἰκοδομὴ ἔχουσα ἐσωτερικῶς τέσσαρας δεξάμενὰς καὶ σχιαζομένην ὑπὸ τινῶν πλατάνων. Τὸ ὕδωρ ἔρχεται εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ ὕδραγωγείου τοῦ κειμένου παρὰ τὸ χωρίον Μπαχτσέ-κιόι ἄνωθεν τοῦ προαστείου τοῦ Βοσπόρου Μπουγιούκ-δερέ. Ἐκ τῶν ὑδάτων τούτων ὑδρεύονται πολλαὶ συνοικίαι τοῦ Πέραν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας ὑπάρχει καὶ ἀναβρυτήριον. Τὸ ἐν αὐτῇ ὕδωρ ἔρχεται ἐκ τῆς λίμνης Δέρκων κειμένης ἄνωθεν τοῦ Βοσπόρου. Ἐξ αὐτῆς ἀφθانون ὕδωρ μετοχετεύεται εἰς ὅλον τὸ τμήμα τοῦ Πέραν.

Ἀπο τῆς πλατείας ταύτης προχωροῦντες διὰ τῆς ὁδοῦ, ἣν διέρχεται ἡ γραμμὴ τοῦ τροχιοδρόμου καὶ ἧτις εἶναι συνέχεια τῆς Μεγάλης ὁδοῦ τοῦ Πέραν ἀπαντῶ-

μεν εύρειαν πλατείαν κλειομένην διά σιδηρῶν κιγκλίδων ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. Ἐν αὐτῇ τελοῦνται συνήθως στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις. Ἀπέναντι ταύτης ἵδρυται μέγας καὶ κομψότατος στρατῶν τοῦ πυροβολικοῦ σώματος· παρ' αὐτὸν δ' ἀπαντᾷ ὁ δημόσιος κήπος τοῦ Ταξήμι. Ἀπὸ τοῦ κήπου τούτου ἔχομεν ὡραίαν θέαν πρὸς τὸν Βόσπορον καὶ τὴν Ἀσιατικὴν παραλίαν. Προχωροῦντες πορρωτέρω διά τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἀπαντῶμεν τὴν συνοικίαν

Παγκάλτι, οἰκουμένην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ Ἀρμενίων, Μωαμεθανῶν καὶ ὀρθοδόξων. Ἐνταῦθα ἀπαντᾷ ἡ ἀνωτέρα στρατιωτικὴ σχολὴ τοῦ κράτους (Μεκτέπι χαρμπιέ). Οἱ ἀποφοιτῶντες ἐξ αὐτῆς κατατάσσονται ὡς ἀξιωματικοὶ εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατόν. Πρὸς δὲ καὶ ἡ Καθολικὴ ἐκκλησία καὶ ἡ Σχολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Σαιντ-ἔσπρι). Εἶτα ἔπεται ἡ συνοικία

Νισάν-τάς, ἔνθα ὑπάρχει ἡ Ῥωσικὴ ἐκκλησία καὶ τὸ Ῥωσικὸν νοσοκομεῖον. Μετὰ ταῦτα ἔπεται ἡ τοῦ

Σισλῆ, νέα συνοικία μὲ καλὰς οἰκοδομάς, ἔχουσα ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ὡραία ἐαρινὰ καὶ θερινὰ καφεῖα, ἀποτελοῦντα τὸ τέρμα τοῦ περιπάτου τῶν κατοίκων τοῦ Πέραν. Ἐνταῦθα λήγει καὶ ἡ γραμμὴ τοῦ τροχιοδρόμου. Ἐν μικρᾷ ἀποστάσει ἀπὸ τῆς συνοικίας ταύτης ἀπαντῶσι καὶ τὰ χριστιανικὰ νεκροταφεῖα τοῦ Πέραν. Εἶναι δὲ ταῦτα τὸ τῶν Ὀρθοδόξων, τῶν Καθολικῶν, τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων. Κομψὰ μαυσωλεῖα

καὶ μαρμάρινοι τάφοι κοσμοῦσι τὰ κοιμητήρια ταῦτα, ἐν δὲ τῷ τῶν Ὀρθοδόξων ἐγειρέται καὶ κομψὸς ναῖσκος ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος.

Πρὸς Δ τῆς ἀπὸ Νισάν-τάς εἰς Σισλῆ ὁδοῦ κεῖται τὸ νέον προάστειον

Φερῆ-κισί, οἰκούμενον ὑπὸ ὀρθοδόξων, Ἀρμενίων καὶ τινῶν Εὐρωπαίων.

ΒΔ τοῦ Σταυροδρομίου ἐπὶ γραφικοῦ λόφου κεῖται ἡ μεγάλη συνοικία

Ταταῦλα, οἰκουμένη ἀποκλειστικῶς ὑπὸ ὀρθοδόξων. Χωρίζεται τοῦ Πέραν διά τῆς χαμηλῆς κοιλάδος, ἣν διαρρέει ὁ χεῖμαρρος τοῦ Κασήμ-πασσᾶ. Πολλοὶ ὁδοὶ ἄγουσιν ἀπὸ τοῦ Πέραν εἰς τὸ προάστειον τοῦτο· εἰσὶ δὲ αὐταὶ κατ' ἀρχὰς μὲν κατωφερεῖς, διότι κατερχόμεθα εἰς τὴν ῥηθεῖσαν κοιλάδα, εἶτα δὲ ἀνωφερεῖς, ὅπως ἀνέλθωμεν ἐπὶ τοῦ λόφου. Τὸ προάστειον τοῦτο ἔχει στενὰς ὁδοὺς καὶ οἰκίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ξυλίνας. Ἐν αὐτῷ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Δημητρίου. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο λόφων ἐν τῇ κοιλάδι κεῖται ὁ ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐν τῇ ὁμωνύμῃ ἐνορίᾳ καὶ ἡ συνοικία *Γενῆ-σεῖρ* ἔχουσα μεγάλην καὶ ζωηρὰν ἀγορὰν ἰδίως κατὰ τὰς Κυριακάς.

Γ' Ο ΒΟΣΠΟΡΟΣ

Ἡ στενή θάλασσα, ἣτις χωρίζει τὴν Θράκην ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ δι' ἧς τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξείνου πόντου φέρονται εἰς τὴν Προποντίδα, καλεῖται Θρακικὸς Βόσπορος· ἐκλήθη δὲ οὕτω κατὰ τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν ἀπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ Κάδμου Ἰούς, ἣτις μεταμορφωθείσα ὑπὸ τῆς θεᾶς Ἥρας εἰς βοῦν διήλθε τὸν πορθμὸν (Βοῦς-πόρος). Καλεῖται δὲ κοινῶς καὶ *Κατάστερον*, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων *Σταμπούλ-μποραζή*.

Ὁ πορθμὸς οὗτος ἔχει ἑκτασιν μὲν 27 περίπου χιλιόμετρων, πλάτος δὲ 550—2500 μέτρων. Τὸ στενώτατον αὐτοῦ μέρος εὐρῆται μεταξύ Ῥούμελι-χισσάρ καὶ Ἀνατόλ-χισσάρ (550 μ.) Τὸ δὲ βάθος αὐτοῦ ποικίλει ἀπὸ 30—60 μ.

Διευθυνόμενος δὲ ἀπὸ Ν πρὸς Β εἶναι πολυσχιδῆς· διότι βαίνων ἐλικοειδῶς διὰ γραφικῶν ὑψωμάτων, σχηματίζει ὄρμους, λιμένας καὶ ἀκρωτήρια. Ἀξιοσημειώτον φαινόμενον ἐν τῷ πορθμῷ τούτῳ εἶναι τὰ ρεύματα. Καὶ τὸ μὲν κύριον αὐτοῦ ρεῦμα εἶναι τὸ φερόμενον ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου εἰς τὴν Προποντίδα. Τοῦτο εἰσερχόμενον εἰς τὸν πορθμὸν καὶ προσκροῦσθ' ἐπὶ τῶν ἀκρωτηρίων φέρεται μετὰ μεγάλης ὀρμῆς ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν ἀκτὴν τοῦ πορθμοῦ καὶ σχηματίζει οὕτω τὰ δευτερεύοντα ρεύματα. Ἐξερχόμενον δὲ τοῦ πορθμοῦ φέ-

ρεται ὀρμητικὸν πρὸς τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Κέρατος, ἐκεῖθεν δὲ διευθύνεται πρὸς τὴν Προποντίδα. Τὰ ἱστιοφόρα, μὴ δυνάμενα ἕνεκα τοῦ ρεύματος τούτου νὰ διέλθωσι τὸν πορθμὸν, ἐξέρχονται τούτου τῆ βοήθεια μικρῶν ἀτμοπλοίων, ἅτινα καλοῦνται *ρουμελικά*.

Αἱ ἀκταὶ αὐτοῦ εἰσι γραφικώταται, ποικιλλόμεναι διὰ μαγευτικῶν κοιλάδων, χαριεστάτων λόφων, λιμένων καὶ ἀκρωτηρίων· δικαίως δὲ θεωρεῖται ὁ πορθμὸς οὗτος ἢ καλλίστη τοποθεσία τοῦ κόσμου. Παρὰ τὰς ἀκτὰς αὐτοῦ ἀπαντῶσι πολυάριθμα προάστεια, διατελοῦντα εἰς τακτικὴν μετὰ τῆς πρωτευούσης συγκοινωνίαν δι' ἀτμοπλοίων ἐκκινούντων ἀπὸ τῆς γεφύρας.

Εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς :

α) Ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς.

Μπεςήκ-τάς (*Διπλοκιόνιον*). Εἶναι τὸ πρῶτον προάστειον, ὅπερ ἀπαντῶμεν ἀναπλέοντες τὸν Βόσπορον. Ἐν τῇ μικρᾷ πλατείᾳ αὐτοῦ παρὰ τὸν στρατιωτικὸν σταθμὸν ἀπαντᾷ ὁ τάφος τοῦ περιωνύμου *Χαιρεδῆ-πασσᾶ*, σκιαζόμενος ὑπὸ τινων πλατάνων. Ἐκ τοῦ τάφου τούτου ἔχοντος σχῆμα κοιτίδος ἐκλήθη καὶ τὸ προάστειον *Μπεςήκ-τάς*. Μετ' αὐτὸ καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς παραλίας ἐγείρονται τὰ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καλλιπρεπῆ ἀνάκτορα τοῦ Ἰσεραγάν. Ὅπισθεν τούτων ἀπαντᾷ πυκνότετον ἄλσος, ὑπεράνω δ' αὐτοῦ ἀπλοῦται

χαρίεσσα κοιλάς, ἔνθα ἰδρύται τὸ Σουλτανικὸν ἀνάκτορον *Γι.λδιζ-κιοσκ* (περίπτερον τοῦ ἀστέρος), ἐν ᾧ ἐδρεύει ὁ νῦν εὐκλεῶς ἀνάστων *Σουλτὰν-Ἀβδοῦλ-Χαμίτ ὁ Β΄*. Παρὰ τὸ ἀνάκτορον τοῦτο ἰδρύται ἐν ἐξεχούσῃ τοποθεσίᾳ μικρὸν τέμενος κομφότατον, *Χαμηδιέ* καλούμενον, ἐν ᾧ καθ' ἐκάστην παρασκευὴν τελεῖται μετὰ μεγάλης πομπῆς ἢ τελετῆ τοῦ προσκυνήματος (*Σελιαμλήκ*)

Εἶτα ἔπεται τὸ προάστειον

Ἄρτά-κιοί, κείμενον ἐν τῇ πεδινῇ παραλίᾳ καὶ εἰς τοὺς πρόποδας λόφου, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου διαφαίνονται οἱ λευκοὶ τοῖχοι οἱ περιβάλλοντες τὸ Σουλτανικὸν ἀνάκτορον *Γι.λδιζ*.

Παρὰ τὴν ἀποβάθραν ἰδρύται κομφὸν τέμενος ἐπι-καλούμενον *Βα.λιδὲ-τζαμῆ*. Εἰς τὸ προάστειον τοῦτο λήγει καὶ ἡ γραμμὴ τοῦ τροχιοδρόμου τοῦ *Γαλατᾶ*.

Οἰκεῖται δὲ ὑπὸ Μωαμεθανῶν, ὀρθοδόξων, Ἀρμενίων καὶ Ἰουδαίων. Πέραν τῆς ἀποβάθρας πρὸς Β προέχει εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ἀκρωτήριο *Δεφτερδὰρ-μπουργουῦ*, ὅπερ οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν *Κλειθρον*. Εἶτα ἔπεται τὸ προάστειον

Ξηροκρήνη (*Κουροῦ-τσεσιμέ*), οἰκούμενον ὑπὸ ὀρθοδόξων καὶ Ἰουδαίων. Ἐνταῦθα ἰδρυτο ἀπὸ τοῦ 1804—1850 ἡ πατριαρχικὴ μεγάλη τοῦ Γένους σχολή. Μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ τὸ προάστειον

Μέγα Ῥεῦμα (*Ἀρναούτ-κιοί*), κληθὲν οὕτως ἀπὸ

τοῦ ἰσχυροῦ ρεύματος τοῦ προσκρούοντος ἐπὶ τοῦ παρ' αὐτὸ ἐξέχοντος ἀκρωτηρίου *Ἀκιντι-μπουργουῦ*. Ἐνταῦθα ἀνοίγεται βαθὺς καὶ ἀσφαλῆς ὄρμος, ἐν ᾧ ἐλλιμενίζονται ἰστιοφόρα τινά. Οἰκεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ ὀρθοδόξων, Ἀρμενίων καὶ ὀλίγων Ἰουδαίων. Μετὰ τὸ ἀκρωτήριο *Ἀκιντι-μπουργουῦ* διανοίγεται ὁ εὐρὺς ὄρμος τῶν *Χηλῶν*, παρ' ὃν τὸ προάστειον

Βεβέκ. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ἐκτισμένον εἰς βαθεῖαν κοιλάδα περικλειομένην ὑπὸ ὑψηλῶν λόφων, πανταχοῦ δὲ ἐνταῦθα ἢ βλάστησις εἶναι πλουσιωτάτη· παρὰ τὴν παραλίαν ἰδρύται ὠραῖος δημόσιος κήπος. Οἰκεῖται δὲ ὑπὸ Μωαμεθανῶν, ὀρθοδόξων, Ἀρμενίων καὶ Εὐρωπαϊῶν (*Ἀγγλῶν* ἰδίως καὶ *Ἀμερικανῶν*). Ἐπὶ τοῦ πρὸς Β λόφου ἐγείρεται τὸ *Ῥοβέρτειον Λύκειον* ἔνθα ἐκμανθάνουσι καλῶς τὴν Ἀγγλικήν. Πέραν τοῦ προαστείου τούτου ἀπαντᾷ γραφικὸν Ὄθωμανικὸν κοιμητήριον κατάφυτον ὑπὸ κυπαρίσσω· εἶναι δὲ τοῦτο λίαν σεβαστὸν παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς, διότι ἐν αὐτῷ ἀναπαύονται οἱ πρῶτοι ἐξ Ἀσίας ἐλθόντες Τούρκοι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Πορθητοῦ. Μετ' αὐτὸ ἔπεται τὸ προάστειον

Ῥοῦμελι-Χισσὰρ (*φρούριον τῆς Εὐρώπης*), κληθὲν οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ φρουρίου κτισθέντος ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ κατὰ τὸ 1452. Ἐνταῦθα εἶναι τὸ στενώτατον μέρος τοῦ πορθμοῦ, τὸ δὲ ρεῦμα λίαν ὀρμητικόν. Οἱ Τούρκοι καλοῦσιν αὐτὸ *Σεϊτὰν-ἀκιντισι*, ἧτοι ρεῦμα τοῦ

Σατανᾶ. Ἐνταῦθα ὁ Δαρείος κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, ὅτε ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν, ἔζευξε διὰ γέφυρας τὸν πορθμὸν καὶ διῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ του ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ παρά τὸ φρούριον χωρίον οἰκεῖται ὑπὸ Μωαμεθανῶν καὶ ὀλίγων Ἀρμενίων. Μετ' αὐτὸ ἔπεται τὸ προάστειον

Μπαλιτᾶ-λιμᾶν, κληθὲν οὕτως ἀπὸ ναυάρχου τινὸς καὶ συμπολεμιστοῦ τοῦ Πορθητοῦ *Μπαλιτᾶ-ὄγλοῦ*. Ἔχει βαθὺν ὄρμον, ἔνθα ἐκβάλλει ὁ ἀπὸ τῆς εὐρείας κοιλάδος αὐτοῦ κατερχόμενος μικρὸς ρύαξ. Οἰκεῖται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Μετ' αὐτὸ ἔπεται τὸ προάστειον

Μπογιατζή-κιό (*Βαφροχώριον*). Ἐκλήθη οὕτως, διότι οἱ πρῶτοι συνοικισταὶ αὐτοῦ ἦσαν βαφεῖς ἐκ τῆς Θρακικῆς πόλεως τῶν Σαραντα ἐκκλησιῶν. Οἰκεῖται δὲ ὑπὸ ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων.

Ἐμιργιάν. Μικρὸν χωρίον χαριέστατον σκιαζόμενον ὑπὸ πλατάνων καὶ κυπαρίσσων. Ἐν αὐτῷ πολλοὶ ἐπίσημοι Ὀθωμανοὶ ἔχουσι τὰς ἐξοχικὰς τῶν οἰκίας (Γιαλῆ). Ἐν τῇ ὀπισθεν τῆς ἀποβάθρας πλατεῖα ἱδρύεται ὡραία μαρμαρίνη κρήνη. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἀπαντᾷ καὶ τὸ κομψὸν μέγαρον τοῦ ἄλλοτε ἀντίβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ἰσμαήλ-πασσᾶ περιβαλλόμενον ὑπὸ ἐκτεταμένου καὶ ποικιλανθοῦς κήπου. Οἰκεῖται δὲ ὑπὸ Μωαμεθανῶν, Ἀρμενίων καὶ τινῶν ὀρθοδόξων.

Σπέρη. Τὸ προάστειον τοῦτο ἔχει τὸν εὐρύτατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα τοῦ Βοσπόρου, ἔνθα τὸ πάλαι προσωρμίσθησαν οἱ Ἀργοναῦται ἰδρύσαντες καὶ ναόν, ὃν ἐκάλεσαν Σωσθένιον. Ἀπὸ τοῦ ναοῦ τούτου ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι καὶ Σωσθένιον. Ὁ λιμὴν οὗτος ἔχει ὁμοιότητά τινα μὲ τὸν Κεράτιον κόλπον, δεχόμενος κατὰ τὸν μυχὸν αὐτοῦ καὶ μικρὸν ρύακα. Οἰκεῖται ὑπὸ Ἀρμενίων, Μωαμεθανῶν καὶ ὀρθοδόξων. Μετ' αὐτὸ τὸ προάστειον

Γερῆ-κιό (*Νεοχώριον*). Μέγα καὶ ἐκτεταμένον προάστειον ἀπλούμενον ἐπὶ τῆς προεχούσης ἄκρας ἀπέναντι τοῦ εὐρέος ὄρμου τοῦ Βείκοζ, τοῦ ἀνοιγομένου κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἀκτὴν. Εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ τῶν κατωφερειῶν ὑψηλοῦ λόφου καλυπτομένου ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ πευκώνων. Αἱ ἀκταὶ αὐτοῦ εἰσὶ βραχώδεις, ἐπ' αὐτῶν δὲ θραύεται μετὰ κράτους τὸ κατερχόμενον ρεῦμα. Πέραν τοῦ προαστείου τούτου ἀνοίγεται μικρὸς ὄρμος γραφικώτατος *Καλενδερ* ἐπικαλούμενος καὶ περιβαλλόμενος ὑπὸ ποικίλης καὶ ἀφθόνου βλαστήσεως. Μετ' αὐτὸν ἱδρύεται τὸ θερινὸν μέγαρον τῆς Γερμανικῆς πρεσβείας. Οἰκεῖται δὲ τὸ Νεοχώριον ὑπὸ ὀρθοδόξων, Ἀρμενίων, Μωαμεθανῶν καὶ τινῶν Φράγκων. Μετ' αὐτὸ

Θεραπειά. Ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τινος Πατριάρχου Ἀττικοῦ καλουμένου, ὅστις πάσχων ἐθεραπεύθη ἐνταῦθα. Εἶναι δὲ ἐκτισμένον ἐν μέρει μὲν ἐπὶ στενῆς παραλίας ἐκτεινομένης παρὰ τοὺς πρόποδας ὑψηλοῦ λόφου,

ἐν μέρει δὲ περὶ τὸν ἀνοιγόμενον ἐνταῦθα ἀσφαλῆ καὶ βαθὺν ὄρμον, ἐν ᾧ ἐλλιμενίζονται κατὰ τὸ θέρος αἱ φυλακίδες τῶν πρεσβειῶν, ἀτμάκατοι καὶ τινα ἰστιοφόρα. Οἰκοῦμενον δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ ὀρθοδόξων διακρίνεται διὰ τὸ εὐκραές καὶ γλυκὺ αὐτοῦ κλίμα. Ἐνταῦθα ἰδρύνονται τὰ μέγαρα τῆς Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς, Ἰταλικῆς καὶ Ἑλληνικῆς πρεσβείας, πολλοὶ δὲ τῶν πλουσίων ὁμογενῶν ἔχουσιν ἐνταῦθα τὰ θερινὰ τῶν ἐνδιαιτήματα. Χάριν δὲ τῶν ξένων τῶν παραθεριζόντων ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ ὑπάρχουσι πολυτελεῆ ξενοδοχεῖα, ἐν οἷς ἐξέχει τὸ θερινὸν παλάτιον.

Παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ ὄρμου ἐκτείνεται ὡραῖος δημόσιος κήπος κατασκευασθεὶς δαπάνῃ τοῦ ἀειμνήστου ὁμογενοῦς Γεωργίου Ζαρίφη.

Ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ ἐδρεύει καὶ ὁ Μητροπολίτης Δέρκων, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐπαρχία ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Νεοχωρίου. Πέραν τῶν Θεραπειῶν προέχει εἰς τὴν θάλασσαν ἡ ἄκρα

Κιρὲτε-μπουργουῦ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας ἀπαντῶσιν ἐρείπια ἀρχαίων τινῶν οἰκοδομῶν καὶ τὸ ἅγιον τῆς Ἀγίας Κυριακῆς. Τὸ πάλαι ἡ θέσις αὕτη ἐκαλεῖτο Κλειθρα, διότι ἐντεῦθεν ὁ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐρχόμενος βλέπει τὸ πρῶτον τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξείνου πόντου. Μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ τὸ προάστειον

✠ Μπουγιούκ-δερέ (Βαθυρρύαξ), κληθὲν οὕτως ἀπὸ

τοῦ ὁμωνύμου ρύακος τοῦ ἐκβάλλοντος εἰς τὸν παρ' αὐτὸ κόλπον, τὸ ἀριστοκρατικώτατον ὄλων τῶν προαστείων τοῦ Βοσπόρου. Παρὰ τὸν ὁμώνυμον εὐρὺν κόλπον καὶ παρὰ τὰς κατωφερείας λόφου ἀπλοῦται ἡ μικρὰ πόλις τοῦ Μπουγιούκ-Δερέ ὁμοία μὲ πολυανθῆ κήπον, πλήρης κομφῶν μεγάρων, περιπτέρων (κιοσκίων) καὶ ἐξοχικῶν οἰκιῶν, ὑπὸ ἀφθόνου καὶ ποικίλης βλαστήσεως περιχυπτομένων. Εὐρεῖα προκυμαία διατρέχει τὴν παραλίαν, ἡ δὲ πόλις ἐκτείνεται μέχρι μικροῦ τινος ὄρμου ἀνοιγομένου εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου, περὶ ὃν εἶναι συνωχισμένον μικρὸν Ὄθωμανικὸν χωρίον τὸ Κεφελήκιο. Ὁπίσθεν τοῦ χωρίου τούτου ἐκτείνεται εὐρεῖα καὶ καταπράσινος κοιλάς ἄγουσα εἰς τὸ Μέγα Ἰδραγωγεῖον τοῦ Σουλτάν Μαχμουῦτ καὶ εἰς τὸ δάσος τοῦ Βελιγραδίου.

Ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ ἰδρύνονται τὰ θερινὰ μέγαρα τῆς Ῥωσικῆς, Αὐστριακῆς καὶ Ἀμερικανικῆς πρεσβείας, αἱ ἐξοχικαὶ οἰκίαι πλουσίων τραπεζιτῶν καὶ ἐμπόρων καὶ μεγαλοπρεπῆ ξενοδοχεῖα.

Θελκτικώτατοι περίπατοι ἀπαντῶσι περὶ τὸ προάστειον τοῦτο. Οἱ μᾶλλον συχναζόμενοί εἰσιν ἡ Κοιλὰς τῶν ῥόδων καὶ τὰ Ἰδατα τῶν κασταρεῶν (Κεστανέ-του). Μετ' αὐτὸ ἔπεται τὸ προάστειον

Μεζάρ-Μπουρουῦ (=ἀκρωτήριον τῶν μνημάτων) κλειθὸν ΒΑ τὸν κόλπον τοῦ Μπουγιούκ-δερέ καὶ κείμενον

κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος τοῦ Κεστανέ-σοῦ. Παρ' αὐτὸ κεῖται καὶ τὸ μικρὸν Ὀθωμανικὸν χωρίον Σαρῆ-γιάρ. Τὸ πάλαι τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο ἐκαλεῖτο Σίμας, ἐπ' αὐτοῦ δ' ἵδρυτο ναὸς τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης λίαν τιμώμενος ὑπὸ τῶν ναυτιλλομένων. Μετ' αὐτὸ τὸ προάστειον

Γενῆ-Μαχαλέ. Ὁ πληθυσμὸς τούτου ἀποτελεῖται ἐξ ἀλιέων καὶ ναυτῶν. Πέραν αὐτοῦ προφυλάττουσι τὸν πορθμὸν ἰσχυρὰ ὀχυρώματα (*Δελῆ-τάμπια*) ἀντικρῦζοντα πρὸς ἕτερα ὀχυρώματα παρὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἀκτὴν. Εἶτα ἕπεται τὸ προάστειον

Ῥούμελι-καβάκ. Μικρὸν Ὀθωμανικὸν χωρίον. Παρ' αὐτὸ ἐκβάλλει εἰς τὸν πορθμὸν ρύαξ, *Χρυσορροῖας* καλούμενος. Πέραν αὐτοῦ ἀνοίγεται εὐρὺς λιμὴν καλούμενος *Μπογιούκ-λιμάν.* Εἶναι ὁ πρῶτος, ὃν ἀπαντῶσι τὰ ἐκ τοῦ Εὐξείνου πόντου εἰσπλέοντα πλοῖα. Εἶτα κατὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ πορθμοῦ ἀπαντᾷ τὸ

Ῥούμελι-φενέρ (Φαναράκι), τὸ τελευταῖον παρὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀκτὴν χωρίον τοῦ Βοσπόρου. Ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐνταῦθα ἱδρυμένου φάρου, ὅστις μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς Ἀνατόλ. Φενέρ δεικνύει τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου εἰς τὰ ἐκ τοῦ Εὐξείνου ἐρχόμενα πλοῖα.

Ὁ εἰσπλους τοῦ πορθμοῦ κατὰ τὰς θουελλῶδεις ἰδίως ἐποχὰς τοῦ χειμῶνος εἶναι λίαν δυσχερὴς καὶ ἐπικίνδυνος. Τούτου ἕνεκα ὑπάρχουσιν ἱδρυμένοι ἀνώθεν τοῦ

Ῥούμελι Φενέρ παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου ὡς καὶ τὴν Ἀσιατικὴν ὑπὸ τῆς ναυαγοσωστικῆς ἐταιρείας σωστικοὶ σταθμοί, ἐν οἷς διαμένουσι γενναῖοι καὶ τολμηροὶ ναυτικοί· σφῶζουσι δὲ οὗτοι τοὺς ναυαγοῦντας κατὰ τὰ παραλία ταῦτα.

Πρὸ τῶν ἀποκρήμνων ἀκτῶν τοῦ *Ῥούμελι Φενέρ* ἐξέχουσι τῆς θαλάσσης σκόπελοι τινες, οὓς οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουσαν *Κυαρέας* ἢ *Συμπληγάδας πέτρας*, αἰτίνες, ὡς γνωρίζομεν ἐκ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, ἦνοιγον καὶ ἐκλείον.

β') Ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς.

Ἡ Ἀσιατικὴ παραλία τοῦ Βοσπόρου εἶναι ὀρεινοτέρα, μᾶλλον δασώδης καὶ γραφικώτερα τῆς Εὐρωπαϊκῆς.

Τὸ πρῶτον καὶ πλησιέστατον τῇ γαφύρα προάστειον εἶναι τὸ

Σκούταρι (ἢ ἀρχαία *Χρυσόπολις*), τὸ μέγιστον καὶ πολυανθρωπώτατον τῆς πρωτευούσης προάστειον. Κεῖται ἐπὶ ἐξεχούσης καὶ λαμπρᾶς θέσεως ἀπέναντι τῆς ἰδίως Κων)πόλεως· εἶναι δὲ ἐκτισμένον ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῶν δυτικῶν κατωφερειῶν τοῦ ὄρους *Βουλγουργοῦ*, ὅπερ ταπεινούμενον πρὸς τὴν θάλασσαν ἀποτελεῖ ἀκρωτήριον ἀντικρῦζον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Κερατίου κόλπου. Μεταξὺ δὲ τούτου καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Κερατὸς ἀρχεται ὁ Βόσπορος.

Πρὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πορθμοῦ ὑπάρχουν ὑψαλοὶ τινες, ἐφ' ὧν ἐγείρεται ὁ Λευκὸς πύργος τοῦ Λεάνδρου, ὃν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τινος μυθικῆς παράδοτεως καλοῦσι *Κιζ-κουλι* (= πύργον παρθένου).

Τὸ Σκούταρι περιλαμβάνει πολλὰς συνοικίας, οἰκεῖται δὲ κυρίως ὑπὸ Μωαμεθανῶν ἐξαιρέσει ὀλίγων Ἀρμενίων καὶ ὀρθοδόξων. Ἔχει πολλὰ μεγαλοπρεπῆ τεμένη, ὧν κυριώτατά εἰσι τὸ ὀπισθεν τῆς ἀποβάθρας ἐγχειρόμενον *Μπογιούκ-τζαμι* καὶ τὸ *Γερί-Βαλιδὲ-τζαμι* οὐ μακρὰν τοῦ πρώτου.

Πρὸς Ν τῆς ἀποβάθρας ἀπαντᾷ ἑτέρα ἀποβάθρα *Χαρῆμ-Ισκελεσῆ* καλουμένη, ἄνωθεν δ' αὐτῆς ἐγείρεται ὁ κολοσσιαῖος στρατῶν *Σελημιέ* μετὰ τεσσάρων ὑψηλῶν πύργων παρὰ τὰς τέσσαρας γωνίας αὐτοῦ, παρ' αὐτὸν δὲ τὸ ὁμώνυμον τέμενος *Σελημιέ*. Πρὸς Ν τούτου παρὰ τὴν ἀκτὴν ἀπαντᾷ Ἀγγλικὸν κοιμητήριον, ἐν ᾧ ἀναπαύονται οἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου (1855) θανόντες ἐνταῦθα Ἄγγλοι. Ὑψηλὸς ἐκ γρανίτου ὀβελίσκος ὑπὸ τεσσάρων ἀγγέλων βασταζόμενος ἐγείρεται ἐν αὐτῷ.

Ὅπισθεν τοῦ στρατῶνος καὶ παρ' αὐτὸν ἀπλοῦται πεδιάς, ἐν ἧ τελοῦνται στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις, πέραν δὲ ταύτης ἐκτείνεται μέγα καὶ πυκνὸν ἐκ γηραιῶν κυπαρίσσιων δάσος. Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ μεγαλοπρεπέστατον Μωαμεθανικὸν κοιμητήριον καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν.

Κάτωθεν τοῦ Ἀγγλικοῦ κοιμητηρίου εἶναι ἡ ἀποβάθρα τοῦ *Χαιδάρ-πασσά*, ἐνθα ὁ σταθμὸς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ σιδηροδρόμου τῆς Ἀνατολῆς.

Δι' εὐρείας καὶ ἀμαξιτῆς ὁδοῦ διατεμουσῆς τὴν πόλιν τοῦ Σκουτάρως δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους *Βουργουρλοῦ* ὑψομένην περὶ τὰ 240 μέτρα ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Δύο μικρὰ χωρία *Μπογιούκ-Τσάμιλιτσα* καὶ *Κιουτσούκ-Τσάμιλιτσα* ἀπαντῶσι περὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους.

Πέραν τοῦ Σκουτάρως ἀπαντᾷ τὸ προάστειον

Κουσκουτζούκ (= φωλεὰ πτηνῶν), οἰκούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ Ἰουδαίων, ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων. Ἐν αὐτῷ ἐδρεύει καὶ ὁ ἀρχιεραβιτὸς τῶν Ἰουδαίων, ἦτοι ὁ ἀνώτατος θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς αὐτῶν. Μετὰ τοῦ προαστείου τούτου συνέχεται μικρὸν χωρίον *Σταυρός* καλούμενον, μετ' αὐτὸ δὲ ἔπεται τὸ προάστειον

Βεηλέρ-βέη, οἰκούμενον ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Ἐν αὐτῷ ἐγείρεται περικαλλῆς Σουλτανικὸν ἀνάκτορον μετὰ ἐκτεταμένων κήπων, κτισθὲν κατὰ τὸ 1865 ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου *Ἀβδούλ-Ἀζίζ*. Μετ' αὐτὸ ἔπεται τὸ

Τζεγκέλ-κισι, κληθὲν οὕτως ἀπὸ παλαιᾶς ἀγκύρας ἀνευρεθείσης παρὰ τὴν ἀκτὴν αὐτοῦ, ἧ ἐξ ἐργοστασίου ἰδρυμένου ἐν αὐτῷ καὶ κατασκευάζοντος ἀγκύρας. Μετ' αὐτὸ ἔπονται δύο μικρὰ χωρία γραφικώτατα, τὸ *Κουλελι*

καὶ τὸ Βανή-κισί, εἰκόμενα ὑπὸ Μωαμεθανῶν, εἶτα δὲ τὸ

Κανδυλί, κείμενον ἐπὶ ἄκρας προεχούσης εἰς τὸν πορθμόν. Ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐπ' αὐτῆς φανοῦ τοῦ δεικνύοντος ἄλλοτε εἰς τοὺς πλείοντας τὴν ἄκραν ταύτην, ἐφ' ἧς τὸ ρεῦμα φέρεται ὀρμητικόν. Οἰκεῖται ὑπὸ Μωαμεθανῶν μὲν κατὰ τὴν παραλίαν, ὑπὸ ὀρθοδόξων δὲ καὶ Ἀρμενίων κατὰ τὰ μεσόγεια. Ἄνωθεν τοῦ χωρίου ὑψοῦται πύργος, Ἰχθυαδιὲ καλούμενος, ἀφ' οὗ διὰ τηλεβόλων ἀγγέλλουσι τὰς ἐκρηγνυμένας ἐν τῇ πρωτευούσῃ πυρκαϊάς.

Πέραν τοῦ προαστείου τούτου ἀπλοῦνται δύο παραλλήλοι κοιλάδες μαγευτικώταται καὶ κατάφυτοι ὑπὸ πλατάνων καὶ κυπαρίσσων ἀρδεύονται δὲ ὑπὸ δύο μικρῶν ποταμῶν, τοῦ μικροῦ Γκιόκ-σοῦ καὶ τοῦ μεγάλου Γκιόκ-σοῦ, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν πορθμόν. Τὴν θέσιν ταύτην οἱ μὲν ἀρχαῖοι ἐκάλουν Κυνάρευ ὕδατα, οἱ δὲ Εὐρωπαῖοι σήμερον Γλυκέα ὕδατα τῆς Ἀσίας. Ἡ θελκτικὴ αὕτη τοποθεσία συχνάζεται ὑπὸ πολλοῦ κόσμου κατὰ τοὺς ἐαρινούς καὶ θερινούς μῆνας τοῦ ἔτους. Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ἀγίασμα τῆς Θεοτόκου, πληθὺς δὲ προσκυνητῶν συρρέει κατὰ τὴν τελομένην πανήγυριν τῆς 8 Σεπτεμβρίου. Εἶτα ἕπεται τὸ προάστειον

Ἀνατόλ-χισσάρ (φρουρίον τῆς Ἀνατολῆς), κληθὲν οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ὁμωνύμου φρουρίου, τοῦ ἀντι-

κρύζοντος εἰς τὸ Ῥούμελι-Χισσάρ. Οἰκεῖται ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Μετ' αὐτὸ ἡ

Κανδιτζα, ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου Κανδιτζα-μπουργοῦ. Οἰκεῖται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μωαμεθανῶν. Ἔχει πολλοὺς κήπους καὶ κομφὰς ἐξοχικὰς οἰκίας. Πέραν αὐτοῦ ἐν μέσῳ δένδρων διαφαίνεται τὸ μικρὸν Ὀθωμανικὸν χωρίον Ῥιφὰτ-πασσᾶ καὶ πορρωτέρω τὸ Τσιμπουκλή, μετ' αὐτὸ δὲ τὸ προάστειον

Μπαχιτζέ-πασσᾶ παρὰ τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριο Μπαχιτζέ-μπουργοῦ. Οἰκεῖται ὑπὸ ὀρθοδόξων καὶ Μωαμεθανῶν. Πέραν αὐτοῦ ἕπονται τὰ μικρὰ χωρία Ἰντζιρ-κισί καὶ Σουλτανιέ, μεταξύ δὲ τούτων ἐκβάλλει εἰς τὸν πορθμόν ὁ ἀργυροῦς ρύαξ Γκιουμοῦς-σοῦ ἀρδεύων μικρὰν κοιλάδα, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν αὐτοκρατορικοὶ λαχανόκηποι. Μετ' αὐτὸ ἕπεται τὸ προάστειον

Βέικος, οἰκούμενον ἰδίως ὑπὸ Μωαμεθανῶν καὶ περιβαλλόμενον ὑπὸ κήπων καὶ ἀμπελώνων. Ἐνταῦθα ἀνοίγεται ὁ εὐρύτερος καὶ ωραιότερος κόλπος τοῦ πορθμοῦ, ἐνθα ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἰχθυοτροφεῖα (νταλιάνια). Πέραν τοῦ προαστείου τούτου τὸ μικρὸν χωρίον Γιαλί-κισί καὶ μετ' αὐτὸ ἡ ἀποβάθρα Χουνκιάρ-ισκελεσῆ, αὐτοκρατορικὴ ἀποβάθρα, ἐπὶ ἀκρωτηρίου κειμένου ἀπέναντι τῶν Θεραπειῶν. Ἐν τῇ ἐνταῦθα σχηματιζομένη κοιλάδι ἀπαντᾷ παλάτιον κτισθὲν ὑπὸ τοῦ πρώτου χεδίβου τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ-Ἀλή-πασσᾶ. Πέραν τῆς

ἀποβάθρας ἐξέχει εἰς τὸν πορθμὸν τὸ ἀκρωτήριο *Μανδ-ζιάρ-μπουργοῦ*, σχηματιζόμενον ἐκ τῆς προεκτάσεως τοῦ ἐνταῦθα ἀνυψουμένου βουνοῦ *Γιουκσιὰ-δάγ*, ἧτοι βουνὸν τοῦ γίγαντος. Ἐπ' αὐτοῦ ἀπαντᾷ πελώριος τάφος, τὸν ὁποῖον καλοῦσι *μνημῆμα τοῦ γίγαντος* ἢ τοῦ *Ἑλλη-ρος*, λέγουσι δὲ ὅτι ἐνταῦθα ἐτάρη ὁ Ἄμυκος, βασιλεὺς τῶν Βεβρύκων, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκουσ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀργοναυτῶν. Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἔχομεν λαμπρὰν ἀποψιν ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου.

Μετ' αὐτὸ ἔπεται τὸ προάστειον

Ἀνατόλ-καβάκ, οἰκούμενον ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μωα-μεθανῶν. Ὁ τελευταῖος κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν παραλίαν σταθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων. Ἐνταῦθα ἰδρύται τὸ *Υγειο-νομεῖον*, ἅπερ προφυλάττει τὴν πρωτεύουσαν ἀπὸ τῶν ἐπιδημικῶν νόσων. Πᾶν πλοῖον εἰσερχόμενον εἰς τὸν πορ-θμὸν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου σταματᾷ πρὸ τοῦ προαστείου τού-του, ὑπάλληλοι δὲ τοῦ Υγειονομείου μετὰ τοῦ ἱατροῦ μεταβαίνουνσι δι' ἀτμακάτου εἰς αὐτὸ καὶ ἐξετάζουσι τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν τῶν πληρωμάτων καὶ τῶν ἐπιβα-τῶν. Κατὰ δὲ τὴν ἐξοδὸν ἐκ τοῦ πορθμοῦ ἀπαντᾷ τὸ

Ἀνατόλ-φενέρ, κληθὲν οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ἰ-δρυμένου φάρου. Παρὰ αὐτὸ ἰδρύνται ὀχυρώματα.

Ἐξωθεν τοῦ Βοσπόρου καὶ κάτωθεν τοῦ Σκουτάρεως καὶ τοῦ Χαϊδάρ-πασσᾶ ἀπαντᾷ παρὰ τὴν παραλίαν τὸ προάστειον

Καδῆ-κιοῖ (ἢ ἀρχαία *Χαλκηδῶν*) κείμενον ἐν λαμ-πρᾷ θέσει παρὰ τὴν παραλίαν, ἐκεῖ ἔνθα ἄρχεται στενου-μένη ἢ Προποντις, διὰ τὴν σχηματίσιν τὸν Βόσπορον. Ἔχει εὐρεῖαν προκυμαίαν, εὐθυγράμμους ὁδοὺς καὶ κα-λὰς οἰκοδομάς, φέρουσα τύπον μικρᾶς εὐρωπαϊκῆς πό-λεως. Αἱ πλεῖσταί τῶν οἰκιῶν αὐτῆς περιβάλλονται ὑπὸ λαμπρῶν κήπων, αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τοποθεσίαι εἰσὶ θελκτικώταται. Ἡ καλλίστη τούτων εἶναι τὸ ἀκρωτή-ριον *Μόδο-μπουργοῦ* ἀπέχον $\frac{1}{2}$ χιλιόμετρον ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας. Εὐρεῖα ὁδὸς διατέμνουσα τὴν πόλιν καθ' ἄλλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν ἄγει εἰς τὴν τοπιθεσίαν ταύτην. Κάτωθεν τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου προέχει εἰς τὴν θά-λασσαν ἕτερον ἀκρωτήριο, ὅπερ τὸ μὲν πάλαι ἐκαλεῖτο *Ἡραῖον*, νῦν δὲ *Ἄκρα τοῦ Φενέρ-Μπαχτζέ*. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀκρωτηρίων ἀνοίγεται εὐρὺς κόλπος καλούμενος *Καλαμὶς* ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα φυομένων κα-λάμων (τὸ πάλαι κόλπος τοῦ *Εὐτροπίου*). Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου *Φενέρ-μπαχτζέ* ἰδρύται φάρος, ὅστις μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ παρὰ τὴν παραλίαν τῆς συνοικίας *Ἀχμετιέ* ἰδρυμένου δεικνύει τὴν εἰσοδὸν τοῦ Βοσπόρου εἰς τὰ ἀπὸ τῆς Προποντιδος ἐρχόμενα πλοῖα.

Οἰκεῖται δὲ τὸ *Καδῆ-κιοῖ* ὑπὸ ὀρθοδόξων, Ἀρμενίων, Ὀθωμανῶν καὶ Εὐρωπαίων. Ἐν αὐτῷ ἑδρεύει καὶ ὁ Μητροπολίτης *Χαλκηδόνος*, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ ὁποῖου συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ *Πριγκηπόννησοι*.

Ίστορ. σημ. Ἡ Χαλκηδὼν ἐκτίσθη 17 ἔτη πρὸ τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸ ἔτος 675 π. Χρ. ὑπὸ τῶν Μεγαρέων. Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Τυφλόπολις, διότι οἱ ἰδρυταὶ αὐτῆς δὲν εἶδον τὸ προσφωρότερον τῆς ἀπέναντι αὐτῶν θέσεως, ἔνθα μετ' οὐ πολὺ ἐκτίσθη τὸ Βυζάντιον. Εἶναι περιώνυμος ἐν τῇ ἰστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν διὰ τὴν ἐν αὐτῇ γενομένην οἰκουμένην σύνοδον τῶν 630 πατέρων κατὰ τὸ ἔτος 451 μ.Χ.

Δ' ΑΙ ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΟΙ

Αἱ νῆσοι αὗται κεῖνται ΝΑ τῆς Κων/πόλεως ἐν τῇ Προποντίδι κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ κόλπου τῆς Νικομηδείας. Εἶναι ἑννέα τὸν ἀριθμὸν, ὧν αἱ μὲν τέσσαρες αἱ μεγαλείτεραι κατωκημέναι, αἱ δὲ λοιπαὶ πέντε ἀκατοίχητοι.

Καὶ ἡ μὲν πλησιεστάτη τούτων, ἡ *Πρώτη*, ἀπέχει $\frac{3}{4}$ τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς γεφύρας, ἡ δὲ τελευταία, ἡ *Πριγκηπος*, $1\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας. Τὸ πάλαι ἐκαλοῦντο *Δημόνησοι*. Οἱ Τούρκοι καλοῦσιν αὐτὰς *Κχηζήλ-άδαχαρ*, ἀπὸ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος τοῦ ἐδάφους αὐτῶν, καὶ *Παπάζ-άδαλαρ* (=παπαδονήσια) ἀπὸ τῶν πολλῶν μοναστηρίων, ἅτινα ἦσαν ἰδρυμένα ἐν αὐταῖς. Καλοῦνται δὲ καὶ *Πριγκηπόννησοι*, διότι ἐχρησίμευον ὡς θερινὰ ἐνδιαίτηματα ἢ ὡς τόποι ὑπερορίας τῶν βασιλικῶν πριγκήπων.

Αἱ νῆσοι αὗται διατελοῦσιν ἐν τακτικῇ καὶ συγχῆ συγκοινωνίᾳ μετὰ τῆς πρωτεύουσῃς δι' ἀτμοπλοίων.

Πρώτη. Ἐκλήθη οὕτω, διότι πρῶτην αὐτὴν ἀπαντῶμεν ἐρχόμενοι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ Τούρκοι καλοῦσιν αὐτὴν *Κχηζήλ-άδα*, ἥτοι ἐρυθρὰν νῆσον, ἀπὸ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος τῶν χωμάτων αὐτῆς.

Ἡ νῆσος αὕτη ἀποτελεῖ μικρὸν ὄρεινόν ὄγκον. Καὶ πρὸς Δ μὲν ἀπολήγει εἰς ἀποτόμους κρημνοὺς, πρὸς Β δὲ καὶ Α ταπεινοῦται σχηματίζουσα ὀμαλὰς καὶ χλοερὰς κατωφερείας. Παρὰ δὲ τὴν κοιλάδα τὴν μορφουμένην παρὰ τὴν Α αὐτῆς πλευρὰν καὶ παρὰ τὰς χαμηλὰς κατωφερείας τοῦ λόφου εἰσὶν ἐσπαρμένοι αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου, περὶ τὰς 100 περίπου, οἰκούμεναι ὑπὸ ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων.

Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ὅλως γυμνὴ καὶ ἄδενδρος, πυρποληθέντων τῶν δασῶν αὐτῆς. Κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ἀπαντῶσι τὰ ἐρείπια παλαιᾶς κινστέρνας· οὐ μακρὰν δὲ τούτων ἀπαντᾷ καὶ ἡ μικρὰ μονὴ τοῦ Χριστοῦ, πλησίον τῆς ὁποίας ἰδρυταὶ καὶ *Γηροκομεῖον* τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι δροσερὸν καὶ εὐκραὲς κατὰ τὸ θέρος· τούτου ἕνεκα ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς αὐξάνει κατὰ τοὺς θερινούς μῆνας, διότι πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσῃς διαμένουσιν ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ θέρος.

Πέραν τῆς Πρώτης καὶ πρὸς Δ ταύτης φαίνονται δύο ἀκατοίχητοι νῆσοι, ὧν ἡ μὲν ὑψηλοτέρα καλεῖται

Ὁξεία ἀπὸ τοῦ ὀξέος αὐτῆς σχήματος. Παρ' αὐτὴν

ἀλιεύονται ἐξαίρετα ὕστραα. Ἡ δὲ χαμηλοτέρα καλεῖται

Πλάτη. Ἐπ' αὐτῆς φαίνονται μακρόθεν δύο λευκαὶ οἰκοδομαὶ κτισθεῖσαι ὑπὸ πρεσβευτοῦ τινος τῆς Ἀγγλίας (1857) καὶ πωληθεῖσαι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου. Σήμερον εἶναι αὗται κατηρειπωμένοι.

Μετὰ τὴν Πρώτην ἔπεται ἡ νῆσος

Ἀντιγόνη, κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τινος Ἀντιγόνου, υἱοῦ τοῦ Καίσαρος Βάρδα. Τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο καὶ Πάνορμος, οἱ δὲ Τούρκοι καλοῦσιν αὐτὴν Μπουργάζ-ἀδά.

Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει σχῆμα κυματοειδοῦς κώνου, τοῦ ὁποῖου αἱ κατωφέρειαι εἶναι ὀμαλαί. Πρὸς Δ δὲ προεκτείνει εἰς τὴν θάλασσαν βραχώδη ἄκραν. Μέγα μέρος αὐτῆς εἶναι κατάφυτον ὑπὸ πευκῶν. Παρὰ τὴν Α πλευρὰν αὐτῆς ἐκεῖ, ἐνθα εἶναι ἐκτισμένη ἡ πολίχνη τῆς νήσου, μορφοῦται μικρὸς ὄρμος προφυλαττόμενος ἀπὸ τῶν ΒΑ ἀνέμων ὑπὸ τῆς πρὸ αὐτοῦ ἀπλουμένης νησιῶδος

Πίτας, ἧσις εἶναι γυμνή, ἀνυδρὸς καὶ ἡ ἐλαχίστη τῶν Πριγκηποννήσων.

Ἡ πολίχνη τῆς νήσου εἶναι ἐκτισμένη παρὰ τὴν Α πλευρὰν, ἐν μέρει μὲν ἐπὶ τῆς στενῆς πεδινῆς παραλίας, ἐνθα ἅπαντ' αἰ μικρὰ προκυμαία, ἐν μέρει δὲ ἐπὶ τῶν χαμηλῶν κατωφεριῶν τοῦ λόφου ἀμφιθεατρικῶς. Οἰκεῖται δὲ ἀποκλειστικῶς ὑπὸ ὀρθοδόξων. Καὶ ταύτης ὁ πληθυσμὸς κατὰ τὸ θέρος πολλαπλασιάζεται.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἀπλοῦται γραφικὸν λοφοπέδιον, ἐφ' οὗ τὸ μικρὸν παρεκκλήσιον τῆς Μεταμορφώσεως (τοῦ Χριστοῦ). Παρὰ δὲ τὴν ΒΑ παραλίαν κεῖται τὸ μονύδριον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.

Μετ' αὐτὴν ἔπεται ἡ

Χάλκη, κληθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῶν ὄρυχείων τοῦ χαλκοῦ, ἅτινα περιεῖχε τὸ πάλαι. Ἡ νῆσος αὕτη ἀποτελεῖται ἐπίσης ἐκ τριῶν λοφωδῶν ὑψωμάτων, ὧν δύο τὰ κυριώτατα χωρίζονται διὰ γραφικῆς κοιλάδος. Τοῦτου ἕνεκα οἱ Τούρκοι καλοῦσιν αὐτὴν Χειμπελῆ ἀδά, ἧτοι δισσακοειδῆ.

Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἰσι γραφικώταται καὶ ποικίλαι, σχηματίζουσαι μικρὰς χερσονήσους, ὄρμίσκους καὶ ἀκρωτήρια, τὰ δὲ ἐκ πευκῶν αὐτῆς δάση κατακαλύπτουσι τοὺς λόφους αὐτῆς μέχρι τῆς παραλίας. Παρὰ τὴν Ν πλευρὰν μορφοῦται μικρὸς κόλπος, ἐπικαλούμενος Τσιὰμ λιμάν, οὗτινος ἡ χαμηλὴ παραλία περιβάλλεται ὑπὸ καταφύτων ὑπὸ πευκῶν λοφίσκων. Ἡ μικρὰ πόλις τῆς νήσου κεῖται παρὰ τὴν Α πλευρὰν ἀντικρύζουσα εἰς τὴν Πριγκηπον. Εἶναι δὲ ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς πεδινῆς παραλίας καὶ ἐπὶ τῶν ὀμαλῶν κατωφεριῶν τοῦ λόφου ἀμφιθεατρικῶς. Οἰκεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ ὀρθοδόξων καὶ ὀλίγων Μωαμεθανῶν. Πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης παραθερίζουσιν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἕνεκα τοῦ γλυκέος καὶ δροσεροῦ αὐτῆς κλίματος.

Τὰ μᾶλλον ἀξιόθεατα τῆς νήσου εἶναι αἱ ἐν αὐτῇ ἰδρυμένα σχολαί. Καί παρὰ μὲν τὴν ἀποβάθραν ἰδρύται ἡ ἀνώτερα *Ναυτικὴ σχολή* τῆς αὐτοκρατορίας, ἔχουσα πρὸ αὐτῆς εὐρείαν προκυμαίαν. Οἱ ἀποφοιτῶντες τῆς σχολῆς ταύτης κατατάσσονται ὡς ἀξιωματικοὶ εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐπὶ δὲ τοῦ λοφοπεδίου τοῦ ΒΑ λόφου ἰδρύται ἡ *Θεολογικὴ Σχολή*, ἐν ἣ μορφοῦνται οἱ ἀνώτεροι κληρικοί τοῦ Γένους ἡμῶν. Παρ' αὐτὴν κεῖται ἡ ἀρχαία ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἣς ἡ κτίσις ἀνάγεται εἰς τὸν περιώνυμον Πατριάρχην Φώτιον, ἀκμάσαντα κατὰ τὸν 9^{ον} αἰῶνα.

Ἐν δὲ τῇ κορυφῇ κοιλάδος σχηματιζομένης μεταξὺ δύο καταφύτων λόφων ἰδρύται ἡ *Ἐμπορικὴ σχολή*. Μέγα καὶ ὠραῖον οἰκοδόμημα, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ οὐοίου ἀπαντᾷ ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας κτισθεῖσα κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα καὶ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου. Ἀμφότεραι αἱ σχολαὶ αὗται ἦσαν τὸ πάλαι μοναστήρια, μετετρέπησαν δὲ εἰς σχολὰς ἡ μὲν Ἐμπορικὴ κατὰ τὸ ἔτος 1833, ἡ δὲ Θεολογικὴ κατὰ τὸ 1844. Κατὰ τὴν ΝΑ τῆς νήσου πλευρὰν ἐπὶ ἀποτόμου βράχου ἰδρύται τὸ μονύδριον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Μετὰ τὴν Χάλκην ἔπεται ἡ

Πριγκηπος, ἡ μεγίστη πασῶν τῶν Πριγκηποννήσων.

τούτου ἕνεκα οἱ Τούρκοι καλοῦσιν αὐτὴν *Μπουγιουκ-ἀδά*, ἧτοὶ *Μεγάλον νησί*.

Ἡ νῆσος αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ δύο ὑψηλῶν λόφων χωριζομένων διὰ βαθέος αὐχένος. Ἐχει περιφέρειαν ὀκτὼ χιλιομέτρων, κατὰ δὲ τὸ ὕψος ὑπερβαίνει πάσας τὰς λοιπὰς νήσους. Καί παρὰ μὲν τὸν χαμηλότερον λόφον, ὅστις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ πευκῶν, ἀπαντᾷ τὸ μονύδριον τῆς *Μεταμορφώσεως* (τοῦ Χριστοῦ), ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψηλοτέρου τὸ μονύδριον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τοῦ ἐπιλεγομένου «τοῦ *Κωδωνῆ*» κείμενον ἐν τῇ καλλίστῃ τοποθεσίᾳ τῆς Πριγκήπου. Ἀπὸ τοῦ μονυδρίου τούτου ἔχομεν εὐρὺν καὶ ἀναπεπταμένον ὀρίζοντα καὶ ἐξαιρετὸν ἀποψιν ἐπὶ τῆς Προποντίδος, τῶν λοιπῶν νήσων καὶ τῶν χιονοσκεπῶν κορυφῶν τοῦ Βιθυνικοῦ Ὀλύμπου. Εἰς τὸν ναὸν τοῦ μονυδρίου τούτου μεταφέρουσι τοὺς φρενοβλαβεῖς πρὸς θεραπείαν. Παρὰ τὸν αὐχένα τὸν συνενοῦντα τοὺς δύο λόφους ἀπαντᾷ πευκόφυτος κοιλάς, ἧτις ἀποτελεῖ ἓνα τῶν θελκτικῶν περιπάτων τῆς νήσου. Ἡ τοποθεσία αὕτη καλεῖται *Διάσκελο*.

Ἡ πόλις τῆς Πριγκήπου εἶναι ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς παρὰ τὴν Β πλευρὰν ἔχουσα ἀπέναντι τὴν Κωνσ[πολιν]. Εἶναι κομψὴ καὶ ὠραία πόλις, ἔχουσα εὐρείας καὶ εὐθυγράμμους ὁδοὺς, καλὰς οἰκοδομὰς καὶ πολυτελέστατα ἐξοχικὰ μέγαρα περιβαλλόμενα ὑπὸ καταπρασίνων δένδρων καὶ ποικιλανθῶν κήπων. Εἶναι

δὲ τὸ θερινὸν ἐνδιαίτημα τῶν πλουσιωτάτων ἐμπόρων καὶ τραπεζιτῶν τῆς πρωτευούσης, ὡς τὸ ἐν Βοσπόρῳ Μπουγιούκ-δερέ· ἔχει δὲ καὶ πολυτελέστατα ξενοδοχεῖα διὰ τοὺς κατὰ τὸ θέρος διαμένοντας ἐν αὐτῇ ξένους.

Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ ὀρθοδόξων, Μωαμεθανῶν, Ἀρμενίων καὶ Εὐρωπαϊῶν. Ἐχουσι δὲ οἱ μὲν ὀρθόδοξοι δύο ναοὺς, τὸν τοῦ Ἁγ. Δημητρίου καὶ τὸν τῆς Παναγίας, ἓνα οἱ καθολικοί, ἓνα οἱ Ἀρμενοκαθολικοί καὶ ἐν τέμμενος οἱ Μωαμεθανοί.

Ἀπέναντι τῆς ΝΑ πλευρᾶς τῆς Πριγκήπου ἀπαντᾷ ἡ μικρὰ καὶ ἀκατοίκητος νῆσος

Ἀντιροόβιθος, ἣν οἱ Τούρκοι καλοῦσι Σιδέρ ἀδά, ἣτοι νῆσον τοῦ ἀγριοπηγάνου ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐν ἀφρονία βλαστάνοντος ὀμωνύμου φυτοῦ. ΝΑ δὲ τῆς Πριγκήπου κεῖται ἡ

Νειανδρος, γυμνὴ καὶ ἀκατοίκητος νῆσος, ἣν οἱ Τούρκοι καλοῦσι Ταουσακλή ἀδά, ἣτοι «λαγοῦσαν».

Κλίμα.

Κλίμα τόπου τινὸς καλοῦμεν τὰς διαφοροὺς καταστάσεις τῆς ἀτμοσφαιρας, ἂν δηλ. ὁ ἀήρ εἶναι θερμὸς ἢ ψυχρὸς, ὑγρὸς ἢ ξηρὸς, διαυγής ἢ νεφελώδης. Τὸ κλίμα τῆς Ὀθωμανικῆς πρωτευούσης εἶναι λίαν ὑγιεινὸν καὶ εὐκρατέστατον· διότι οὔτε τὸ ψυχρὸς εἶναι κατωτέρω τοῦ 0°, οὔτε ὁ καύσων ὑπὲρ τοὺς 26° τοῦ θερμομέτρου.

Χάρις δὲ εἰς τὸν καθ' ἡμέραν αὐξάνοντα ἐξωραϊσμὸν τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν φροντίδα τῶν ἀρχῶν καὶ αὐταὶ αἱ ἐπιδημικαὶ νόσοι δὲν ἔχουσιν ἐν αὐτῇ τοσαύτην ἐπίτασιν. Ὁ χειμὼν ἀρχεται συνήθως ἀπὸ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Δεκεμβρίου καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου· ὀμίχλαι καὶ θύελλαι ἐπικρατοῦσι συνήθως κατὰ τὸν Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον. Τὸ θέρος ἀρχεται ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Μαΐου καὶ λήγει περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου, ἡ δὲ θερμότης αὐτοῦ μετριάζεται ἐκ τῶν ΒΑ ἀνέμων, οἵτινες καλοῦνται ἐτησῆαι καὶ κοινῶς μελέμια καὶ οἵτινες, πνέοντες τακτικῶς καθ' ἐκάστην ἀπὸ τῆς 10 π. μ. μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, καθαρίζουσι καὶ δροσίζουσι τὴν ἀτμόσφαιραν.

Ἐχομεν δὲ κατὰ μέσον ὄρον 220 περίπου αἰθρῖους ἡμέρας καὶ 65 βροχεράς· αἱ δὲ λοιπαὶ εἰσι συννεφώδεις, χιονώδεις ἢ ἀκατάστατοι. Ἐν γένει δὲ τὸ κλίμα τῆς Κων/λεως εἶναι λίαν ὑγιεινόν, βίος δὲ τακτικὸς καὶ αἱ ἀναγκαῖαι ἀπὸ τοῦ πολλοῦ ψύχους καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος προφυλάξεις δύνανται νὰ διατηρῶσι τὸν ἄνθρωπον ὑγιᾶ.

Προϊόντα.

Πάντα ὅσα ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐξ ἑαυτῶν ἢ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ ἀνθρώπου παράγουσι καλοῦνται προϊόντα. Ἀνήκουσι δὲ ταῦτα εἰς τὰ τρία βασίλεια τῆς φύσεως, τὸ τῶν ὀρυκτῶν, τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων.

Όρυκτά. Ἐκτὸς ὀλίγου χαλκοῦ ἐξορυσσομένου παρά τὸν Βόσπορον ἄνωθεν τοῦ Μπουγιούκ-δερé, μαρμάρων παρά τὸ Φενέρ-μπαχτζέ καὶ τῶν πρὸς οἰκοδομὴν λίθων, οὐδὲν ἄλλο ὀρυκτὸν ἐξορύσσεται ἐν τῇ πρωτευούσῃ καὶ τοῖς περιχώροις αὐτῆς.

Φυτά. Τὰ ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου προϊόντα εἰσὶ ποικίλα καὶ ἄφθονα. Ἐκ τῶν ἀκάρπων δένδρων εὐδοκιμεῖ ἡ πλάτανος, ἡ κυπάρισσος κοσμοῦσα πάντα σχεδὸν τὰ κοιμητήρια τῶν Μωαμεθανῶν, ἡ ἀειθαλῆς πεύκη, ἡ φιλύρα, ἡ ἰτέα κτλ. Ἐκ τῶν καρποφόρων εὐδοκιμοῦσι πολλὰ καὶ ποικίλα ὀπωροφόρα δένδρα παράγοντα εὐχυμοτάτους καρπούς, ὡς ἡ συκῆ, ἡ κερασέα, ἡ ῥοδακινέα, ἡ βερυκοκκέα, ἡ ἀμυγδαλῆ κτλ. Ἀμπελῶνες καλύπτουσιν ἀπεράντους ἐκτάσεις ἐν τοῖς περιχώροις ἐξάγοντες πεφημισμένας σταφυλάς (τσαούσια). Ἐν γένει δὲ τὸ μέγεθος καὶ ἡ ἡδύτης τῶν καρπῶν καὶ τῶν λαχανικῶν τῆς Κων/λεως ἐφημίζοντο καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Περικαλλεῖς δὲ καὶ ποικιλανθεῖς κῆποι κοσμοῦντες ἰδίως τὰ τοῦ Βοσπόρου προάστεια καὶ τὰς Πριγκηποννήσους ἐξάγουσι πολλὰ καὶ ποικίλα εἶδη ἀνθῶν.

Ζῶα. Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ζῴων ἀνήκουσι τὰ γνωστά κατοικίδια ζῶα, θηλαστικά καὶ πτηνά. Ἡ περὶ τὴν πρωτεύουσαν θάλασσα εἶναι λίαν ἰχθυοφόρος, οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν κατοικούντων τὸν Βόσπορον καὶ τὰς Πριγκηποννήσους ζῶσιν ἀπὸ τῆς ἀλιείας. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶδη ἰχθύων ὑπάρχουσιν, ὧν ἐξέχουσιν αἱ τρίγλαι(μπαρ-

μπούνια) καὶ οἱ κέφαλοι, ἐξ ὧν τὸ φυτόριχον. Ἄλλ' ὁ κυριώτατος πλοῦτος εἶναι ὁ ἀπὸ τῆς ἀλιείας τῶν ἀποδημητικῶν ἰχθύων καὶ ἰδίως τῶν σκόμβρων καὶ πηλαμύδων, οἵτινες κατὰ μὲν τὸ φθινόπωρον κατέρχονται κατὰ πολυαριθμούς ἀγέλας ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἰς τὴν Προποντίδα, διερχόμενοι τὸν Βόσπορον, κατὰ δὲ τὸ ἔαρ ἐπανέρχονται εἰς τὸν Εὐξείνιον ἀναπλέοντες τὸν πορθμόν. Πρὸς τούτοις ἀπαντῶσι πολυαριθμοὶ δελφῖνες, φῶκαι καὶ τινες καρχαροίαι. Ἐπίσης ἀλιεύονται κτένες, μύακες καὶ ἐξαιρετὰ ὄστρεα.

Πληθυσμὸς.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς πρωτευούσης κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τοῦ ἔτους 1885 ὑπολογίζεται εἰς 873,565 ψυχάς. Ἄλλ' ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ δὲν συμπεριλαμβάνονται οἱ κάτοικοι τῶν προαστείων Μακροχωρίου καὶ Ἁγ. Στεφάνου, τῶν Πριγκηποννήσων καὶ τῶν παρά τὴν Ἀσιατικὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος χωρίων Ἐρέν-κιόϊ, Κιζιλ-τοπράκ, Μάλ-τεπέ, Χαρταλιμῆς καὶ Παντειχίου. — Ἐκ τούτων ἐπικρατέστεροί εἰσιν οἱ Μωαμεθανοί, μετ' αὐτοὺς δὲ οἱ ὀρθόδοξοι, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἀρμενοκαθολικοί, οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ Λεβαντῖνοι (ἦτοι Ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι τοῦ καθολικοῦ δόγματος) καὶ οἱ ξένοι ὑπήκοοι, ἦτοι Ἕλληνες, Γάλλοι, Ἀγγλοὶ, Ἰταλοὶ καὶ Γερμανοί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	σελ.	γ'
Ἡ τοπογραφία τοῦ προαστείου	»	ε'
Α' Ἡ ἰδίως Κωνσταντινούπολις	»	8
Ὁ Κεράτιος κόλπος	»	8
Προποντίς	»	9
Ἔδαφος	»	10
α' Αἱ παρὰ τὸν Κεράτιον κόλπον συνοικίαι	»	10
β' Αἱ παρὰ τὴν Προποντίδα συνοικίαι	»	15
γ' Μεσόγειοι συνοικίαι	»	17
Β' Περαιά ἢ Πέραν	»	26
α' Παράλιοι συνοικίαι	»	27
β' Μεσόγειοι συνοικίαι	»	35
Γ' Ὁ Βόσπορος	»	42
α' Εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ	»	43
β' Ἀσιατικὴ ἀκτὴ	»	51
Δ' Αἱ Πριγκιπόννησοι	»	58
Κλίμα	»	64
Προϊόντα	»	65
Πληθυσμὸς	»	67

Διορθωτέα.

Ἐν σελ. 32 στ. 5 ἀντὶ Ζευπιλ   Ζευπιλ
 „ „ 58 „ 17 „ Κρηζήλ-ἀδαχάρ „ Κρηζήλ-ἀδαλάρ.

† Δορον ^{των} τριῶν ἡμερῶν
 ἐπιπέδον διακοσμοῦ
 τῆρος ἀγγλικῶν

Καθημερὶν ἐκδομένη
 ἡ ἀποκομιδὴ ἐν ἀρχῇ

1922

C. N. @

ΕΡΓΑ Γ. Κ. ΜΩΡΑΪΤΟΠΟΥΛΟΥ

Τοπογραφία Κωνσταντινουπόλεως πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτ. σχολείων, 16ον, σελ. 67 Γρ. 2.50

Γεωγραφία πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων.

Τεῦχος Α' : Ἡ Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία καὶ τὰ κράτη τοῦ Αἴμου, ἔκδ. β', 16ον, σελ. 128 Γρ. 3.50

Τεῦχος Β' : Ἡ Εὐρώπη πλὴν τῶν κρατῶν τοῦ Αἴμου, ἔκδ. β', 16ον, σελ. 120 Γρ. 4.50

Τεῦχος Γ' : Ἀσία, Ἀφρική, Ἀμερική καὶ Αὐστράλια, ἔκδ. β', 16ον, σελ. 136 Γρ. 4.50

Ῥωμαϊκὴ ἱστορία κατὰ βιογραφικὴν μέθοδον πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολῶν, 16ον, σελ. 120 Γρ. 5.—

Γραμματικὴ τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης μετὰ πολλῶν ἀσκήσεων πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων ὑπὸ **Κ. Βλούδου**.

Τεῦχος Α' (ἔτος σχ. β' καὶ γ'), ἔκδ. 5', σ. 112 Γρ. 3.—

Τεῦχος Β' (ἔτος σχολ. δ' καὶ ε') μετὰ παραρτήματος περὶ τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἔκδ. δ', 16ον, σελ. 204 Γρ. 4.—

Ἄπαντα τὰ ἀνωτέρω βιβλία εἰσὶν ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ πωλοῦνται παρὰ τοῖς ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΣΦΥΡΑ ἐν Γαλατῇ, ὁδῷ Μαχμουδιῆ Ἀρ. 15.